

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XVII

ЖОВТЕНЬ — 1967 — OCTOBER

Ч. 150

ТОРОНТО

НЬЮ-ІОРК

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Француженко

Редагує Колегія в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00
24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

(In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent)

President: E. KRYWOLAP

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France

ПРЕДСТАВНИКИ "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В США:

ALEX KONOWAL — 811 S. Roosevelt Ave., Arlington Heights, Ill. 60005

IW. IVANENKO — 62 Beechwood Ave., Trenton, N. J., 08618

IW. HRYNKO — 4943 N. 12th St., Philadelphia, Pa., 19141

L. JEMETZ — 2941 Amboy Road, Warners, N. Y., 16134

A. OPANASHUK — 6800 Clinton St., Elma, N. Y., 14059

ЗГОЛОШУЙТЕСЬ НА ОЛІМПІАДУ В МЕХІКО

Повідомляємо всіх зацікавлених осіб, що згідно з домовленням з Мехіканськими Олімпійськими властями, Український Олімпійський Рух (Український Світовий Комітет для Справ Спорту) є компетентний полагоджувати різні формальності для тих українців, які бажатимуть поїхати на XIX-ту Олімпіаду в Мехіко, яка відбудеться в жовтні 1968 року.

В зв'язку з цим просимо зголошуватися негайно на таку адресу нашого Комітету:

UWCSA — P. O. Box 938, Radio City Station — New York, N.Y., 10019

Квиток на Олімпійські спортові змагання зможуть одержати лише ті особи, які будуть мати замовлене і забезпечене місце побуту в Мехіко. Наш Комітет має змогу замовити відповідну кількість кімнат в готелях та приватних домах, як рівнож місця на трейлери та одержати квитки на змагання.

Вже вкортці висилатимемо всім зголошеним і тим, які зголосяться, детальні інформації — включно з програмою олімпійських змагань, цінами квитків та про формальності, які треба полагодити в зв'язку з поїзdkою до Мехіко та замовленням місця в літаку.

IC UOP

КОНКУРС УКРАЇНСЬКОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

(IC UOP). Український Олімпійський Рух оцим проголошує конкурс на:

1. Пропам'ятний значок з олімпійською тематикою, з написом в українській мові "За участь України в Олімпійських Іграх" і в англійській "For Ukraine's Participation in the Olympic Games" та з зазначенням цифр 5, 10, 15 (ціни в яких будуть продавати значки).

2. Пропам'ятну олімпійську листівку також з олімпійською тематикою та такими ж написами, як на значках за винятком подання цін.

Малюнок значків і листівки мають бути виконані графічним способом в одному або двох кольорах.

Проекти з супровідним заклеєним листом, в якому подати адресу автора, просяться надсилати до 15 січня 1968 року на таку адресу:

UWCSA — P. O. Box 938, Radio City Station — New York, N.Y., 10019

Вислід конкурсу буде проголошений в лютому 1968 р. і будуть призначені такі нагороди за найкращі проекти:

1. Перша нагорода за значок або листівку — 100 доларів.
2. Друга нагорода — 75 дол.
3. Третя нагорода — 50 дол.

Всі проекти стануть власністю Українського Олімпійського Руху, але лише нагороджені будуть випущені окремою серією з нагоди XIX-ої Олімпіади.

На обкладинці: Архітектурні пам'ятки України. — Борисоглібський собор 1120-1123 рр. — Чернігів. Архітектор невідомий.

З НОВИХ ПОЕЗІЙ

Борис ОЛЕКСАНДРІВ

МІСЯЧНА ФАНТАЗІЯ

Сині далі. Безмежжя. Невидимо сон
Огортає простори у зоряну тогу...
Сіє промені місяць і пада з вікон
Фіолетовим пилом на темну підлогу...

Тихо. В небі задума. Зі скельних узбіч
Запашною вологою дихає змора.
Ні, не треба вогню. Хай задумана ніч
Синьокосою німфою бродить по горах!

Лунко дзвонить ріка. Заколисусь рінь.
Буду слухати гомони, ставши на ганку.
Може з'явиться знову, як давнього тінь,
Як вечірня зоря в голубому серпанку?

Я чекаю... Приходь. Буде втіха і сум.
Знову нашу хатину замаємо рястом.
Чи збагнеш ти, хоч нині, печаль моїх дум,
Чи назвеш мене знову спізнлим фантастом?

Сині далі. Безмежжя. Невидимо сон
Огортає простори у зоряну тогу...
Сіє промені місяць і пада з вікон
Фіолетовим пилом на темну підлогу...

БЕЗ НАЗВИ

Дарма минуле думкою тривожу,
Бо може в день, коли тебе знайду.
Коли прийти до тебе знову зможу —
Я не прийду — прости — я не прийду..

Для мене ти — як легіт вітровія,
Для мене ти — як пісня на лану.
То краще будь і далі тільки мрія,
Яку я ніс крізь сіру чужину...

У люті дні — не нашими шляхами
Гонила нас життєва суєта.
І десять літ — як темін поміж нами,
І я не той — і, мабуть, ти не та...

То будь же ти у серці яснодзвінна,
Яку згубив, якої не знайду.
Прости мені, ласкава і промінна.
Прости мені — якщо я не прийду...

ВЕРТАЮЧИСЬ З ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Дівчино з очима синіми,
Ти — мов пісня в пам'яті, жива.
У душі ридаючими лірами
Ще звучать мені твої слова.

Паротяг ритмічно, тужно стукає,
Везучи мене у мій північний край.
Наша зустріч ввірвана розлукою,
Смутком припорошена, мов гай.

Відійшли в пітьму полотна Рубенса,
Грецьких ваз і мітів легкий дим...
Все кудись поволі плине, губиться,
Тільки сірі очі — над усім.

В зорі, в серці, в думці кожній ти,
Крізь туман зориш, мов Зодіак.
Треба,

треба,
треба посерйозніти,
Тільки ти навчи мене вже — як.

МІСТО

Неонових спокус криклива мертвота.
Канали вулиць кашляють прогаром
І тьмяно сяють вікна — більма днів.
Гранітних веж німуючі потвори
До світла гріють спини
і біжать,

і граються у піжмурки
щурі із електричними очима
на петлях переплетених стрічок.

Мости
наставили скорботно-чорні ребра,
і сплетені суглоби —
чекають благости з прокурених висот.
Гарчання, скрегіт чорних ланцюгів,
Іржава осінь десь за семафором,
тополі й ластівки

розтали в бігу днів
і на шибках —
іскрини пізніх крапель.

Із збірки "Туга за сонцем"

ЗРІЛІСТЬ ОСОБИ І СУСПІЛЬСТВА

В повсякденному житті зустрічаємо людей різних характерів. Одні зрівноважені, помірковані, з ними легко можна полагодити всяку справу. Вони роблять приємне враження на своє оточення. Інші нерівні в поведженні, надто імпульсивні. Поступовання їх залежить часто від їх настрою. Вони не здатні контролювати свій настрій, свої хвилові почуття. Тому нема певності, що можна чекати від них у наступну хвилину. Неприємно мати діло з такими особами. Ми в таких випадках кажемо, що то така вже людська вдача і з тим нічого не зробиш. Але це не так.

Формування людини, її характеру залежить від успадкованих властивостей і від виховних впливів оточення. Як перші (спадковість) так і другі (впливи оточення) мають позитивні і негативні якості. Розумне виховання повинно дати вихованцеві самопізнання, себто, щоб він знав свої добрі властивості і свої вади. Воно, виховання, повинно спрямовувати вихованця по шляху дозрівання, щоб у наслідку такої виховної роботи ми мали людину, зрілу індивідуально і суспільно. Але що то є зрілість людини?

Донедавна ще зрілою людиною вважали кожну особу, що досягла певних літ. У яких 20 років людину вважали дозрілою і, samozрозуміло, ніби зрілою. Але це не так. Нова, т. зв. глибинна психологія, себто психологія підсвідомого в людині, каже, що не всі дорослі люди є зрілими. Можна дожити до старості і лишитись незрілим, на рівні дитячого віку. Це ніби дивно, але так воно є.

Тепер в психології розрізняють вік фізичний або хронологічний (кількість літ) і вік психологічний, себто ступінь зрілості духовної. Основою цієї духовної зрілості являється чуттєва сфера людини. Такі визначні науковці, як педагог К. Ушинський та філософ Памфіл Юркевич, вже століття тому назад це стверджували. К. Ушинський писав: "Протилежно всім іншим психологам ми ставимо в центр душевних явищ не свідомість, як герbartiянци, і не волю, як Шопенгауер, а чуття, як перший прояв природжених стремлінь... Страждання перш усього збуджує людину приглядатися до зовнішнього світу і вживати волю з метою задовольнити свої потреби, які викликають страждання. Ось на підставі чого ми ставимо чуття в осередок усіх душевних явищ" (Педагогічна антропологія. Ч. II. Розділ 29).

А П. Юркевич стверджує: "В серці людини лежить основа того, що її уявлення, чуття й поступовання виявляють особливість, у якій проявляється її душа, а не якась інша... Кращі філософи і великі поети усвідомлювали, що серце їх було дійсним місцем народження тих глибоких ідей, які вони передали людству. Свідомість же, якої діяльність зв'язана з функціями змислів і головного мозку, надавали цим ідеям тільки яскравість і визначеність, властиві логічному думан-

ню". ("Серце і його значення в духовному житті людини").

В науці існує погляд, що Всесвіт (космос) побудований на основі 3-х принципів: гармонії, рівноваги й ритму. Ці принципи виявляються в рухові зірок, а також атомів і є в основі побудови найдрібніших частинок матерії. Протилежні устремління їх забезпечують рівновагу й гармонію. Коли проаналізувати психіку людини, то і в її будові знаходимо наявність оцих принципів. Нормальний образ людини забезпечується розвитком її 3-х складників душі: чуття, ума і волі. Рівновага буде досягнута тоді, коли чуттєві потягнення будуть контролюватись розумом і навпаки.

Чуттєва сфера

Дуже важливе значення для гармонії і рівноваги людини має будова її чуттєвої сфери. Подібно тому, як у будові матерії кожна частинка має свою античастинку ("Матерія, простір і час" Прот. Овчаренко. "Молода Україна", чч. 138, 140, 142, 143), так і в чуттєвій сфері знаходимо пари протилежних почуттів. Кожне позитивне чуття має свій відповідник негативний. Напр.:

1) любов — ненависть, 2) приязнь — ворожість, 3) милосердя — жорстокість, 4) співчуття — злорадність, 5) мужність — страх, 6) пошана — зневага, 7) скромність — честолюбство, 8) гордість — сором, 9) радість — смуток, 10) толеранція — агресивність і так далі.

Коли оці пари чуттів розвинуті відповідно і рівномірно, вони забезпечують рівновагу людської психіки, і є нормальною і повноцінною. Порушення ж балансу в цих парах викривлює нормальний образ людини. "Людина складна, і все повинно бути зрівноважене. Надмірність якогось потягнення чи імпульсу в нашій натурі є ворог нашого внутрішнього спокою. Слід цінити наявність у нас багатства якостей як негативних, так і позитивних, що роблять особу повноцінною", стверджує Йошуа Лібман. ("Peace of Mind". — Peace of Mind).

Тому психологи кажуть, що здоровий розвиток чуття, особливо в дитячих роках, має особливе значення для проблеми зрілості людини. Але часто й густо буває так, що нормальний розвиток чуттєвої сфери в дитинстві буває порушений і викривлений.

Відомий психоаналіст Зігмунд Фройд (віденський психотерапевт початку 20 століття) досліджував гістерію і всякого роду нервові порушення. Він прийшов до переконання, що дитячі переживання, всякого роду чуттєві напруження, які не були виявлені й полагоджені в дитячих роках, не зникають безслідно. Дитина може забути за них, але вони залишають свій слід у підсвідомості дитячої душі. Це ніби душевний тягар, який

лишається на все життя, порушуючи спокій людини. Такі тягарі або, як кажуть, психічні плями майже кожний із нас має, хоч ми не свідомі того. І коли трапляються в дорослому віці аналогічні ситуації, то людина буде реагувати на них по-дитячому, відповідно тому вікові, коли стався отой конфлікт. Отже отакі чуттєві конфлікти в дитячому віці гальмують поступ розвитку чуттєвої сфери. В глибинній психології це явище так і називається — "ідея припиненого розвитку". В літературі психоаналізи наводиться багато фактів ось такого загальмованого розвитку. Наведу один приклад.

В родині було дві сестри. Молодша з них була товариська, весела, життєрадісна. Старша була нервова, самозамкнута, безвідповідальна. Батьки думали, що причиною того є відмінна успадкованість. Насправді ж причиною різних їх характерів були родинні обставини, а саме: коли старшій було 5 років, народилась друга дитина. До того вся увага, ласка й любов матері були звернуті на першу дитину. Коли ж народилась друга, старшу віддали в дитячий садок, не вивчивши їй, чому вона має там бути. Дитина зрозуміла це так, що мама її вже не любить і хоче позбутись її. Натомість любить маленьку сестричку. В душі дитини затаїлась глибока образа на матір, зродилось чуття відчуженості, вона самозамкнулась і з підозрінням ставилась до інших. Через цей конфлікт у ранньому дитинстві вона втратила довіру і симпатію до людей.

Значення родинної атмосфери для зрілості

Психіатр Д. Абрагамсон каже: "Коли в родині панує напруження й незгода, дитячі почуття не можуть розвинути здоровими, але залишаються в стадії раннього дитинства. Емоційний клімат у родині є істотний фактор формування особистості людини й поведінки її, бо він спричинює дитячі переживання... Щира справжня любов і прив'язаність, розуміння і взаємна цікавість членів родини між собою мають більшу вагу, ніж добра годівля, одяг і всякі матеріальні блага, ніж школи, книги і всякого роду навчання. Це все відчуває дитина, і ці чуття викликають у ній почуття певності, близькості й добробуту і душевного спокою. Як для росту рослини потрібне повітря, світло і вода, — те саме для росту дитини значить батьківська любов, ніжність і розуміння". (The road to emotional maturity).

Добре сформована чуттєва сфера є основне в теорії зрілості людини. Але й інші складники душі, як розум і воля, так само повинні бути належно розвинуті. Зріла людина повинна добре знати ту галузь праці, яку вибрала собі за фах, і не буде братись за те, чого не знає. Так само зріла людина не боїться перешкод і неуспіхів у своєму житті, а буде наполегливо переборювати їх, прямувати до наміченої цілі. Це теж буде показником її зрілості.

Але індивідуальна зрілість це ще не все. Лю-

дина не може жити сама собою, відокремлена від інших. Вона є соціальна істота. В глибоких шарах підсвідомості закорінене чуття, яке в'яже людей між собою взаємно. Заслугою німецького психолога А. Адлера є та, що він розробив питання значення соціальних почуттів людини. "Універсально існуюче соціальне чуття в'яже людей між собою, — каже він. — Це є базис, на якому виросла наша цивілізація. Соціальне чуття є єдина ефективна міра явищ психічного життя. Загальний добробут і вищий розвиток людности базований на вічних непромінливих здобутках наших предків. Їх дух живе вічно. Все минуле живе в нас і для нас, щоб нести його далі вперед". (Die Menschenkenntnis).

"Що трапляється, — каже той же Адлер, — коли якась категорія людей не має і не дбає про соціальні чуття і не дбає про загальний добробут? Відповідь така: вона зникає цілковито. Нічого не лишається ні фізично ні духовно. Земля їх проковтує. Напевно в тому є якийсь таємний правопорядок". Розвинене соціальне чуття в людині допомагає їй відчувати внутрішній світ інших із свого оточення, розуміти їх душевний стан. А це породжує взаємну симпатію і зближує. Участь у громадській праці родить спільний інтерес, зацікавлення і спільні чуттєві переживання.

На перешкоді розвитку соціального чуття є егоїзм. Він притаманний кожному із нас. Кожний із нас його має, але в різній степені. Коли він переважає соціальне чуття (альтруїзм), тоді людина живе за рахунок суспільного добробуту, намагаючись нічого не давати тому ж суспільству. Тому егоїсти є руїники суспільного життя. Отже у виховній праці з дітьми чи то в родині, чи в школі або в дитячих організаціях слід приборкувати егоїстичні потягнення дітей, а розвивати й зміцнювати соціальне чуття. Зростання людини від егоцентризму до соціоцентризму буде свідчити про її зрілість. Здорова родинна атмосфера дає добрий ґрунт для зростання зрілої людини. Коли батько в родині сам є зрілий, коли режим родинного життя добре продуманий і не міняється свавільно, коли батько сам робить те, що вимагає від других, і ставиться однаково до своїх дітей, хоч і до різних за вдачею — в такого батька і діти будуть виростати зрілими.

Коли ж батько в родині хоче грати роль диктатора з непомильним авторитетом, коли його примхи є закон, коли до його мінливого настрою мусять пристосовуватись інші — то в такій атмосфері діти не можуть виростати зрілими. Вони бачать приклад свавільства, а свавільство то ж і є незрілість.

Зрілість спільноти

Дотепер ми говорили про людину як окрему індивідуальність. Скажемо кілька слів про суспільство, яке складається з тих індивідуальностей. Спільнота не є механічна суміш окремих осіб. Вона є єдність і цілість з певними характер-

ними властивостями. Спільнота сильно може впливати на своїх членів і ці впливи можуть бути позитивні чи негативні, в залежності від ступеня зрілості самого суспільства та зрілості індивідуальної окремих членів.

Від кого залежить добре впорядковане, цебто зріле суспільне життя? Очевидно, в першу чергу і головним чином від тих, хто стоїть у проводі його. Керівники, вибрані народом чи призначені, повинні бути в першу чергу зрілими індивідуальностями. Вони повинні мати розвинене соціальне чуття і жити інтересами своєї спільноти. Повинні знати своїх людей і їх прагнення. Особливо це стосується тих, хто стоїть у проводі всенародної спільноти. Вони повинні глибоко розуміти свій народ, його духовність, його історичне призначення. Тоді тільки їх поступовання буде правильним і буде відповідати національним інтересам. Коли провідні мужі цього не мають, то це може бути національним нещастям, бо заведуть вони свій народ на манівці, можуть служити чужим інтересам на шкоду своїм людям. Це й бувало не раз у нашій історії. Це і є нашим національним нещастям, що на відповідальних керівних постах суспільного життя часто-густо стоять люди, які не мають відповідної для того зрілості.

Коли говоримо, що у проводі суспільного життя повинні бути люди багаті на соціальне чуття, то це значить, що вони не повинні бути егоїстами і честолюбцями. Наша чуттєва національна вдача багата як на позитивні, так і негативні її прояви. Особливу ваду її становлять честолюбство та заздрість. Коли честолюбство не врівноважене скромністю, то це є людина незріла і буде руйнувати громадський добробут, бо ж вона служить у першу чергу для задоволення свого честолюбства і марнославства. Коли обираємо людей на громадські пости, доручаємо їм свій громадський добробут, то слід добре пізнати їх, їхні стремління, їхній характер. А в нас цього нема. Нехай тільки такий честолюбець виголосить патріотичну промову, вдарить по сердечних струнах наболілого чуття, виставить себе національним героєм з удаваною скромністю — і ми вже готові віддати в його руки свою долю навіть на самих високих становищах. Ми надто легковірні і мало розбираємось у людях. Це теж прояв нашої незрілості.

Серед громадських робітників можуть бути також добрі й чесні люди, які ідейно працюють для добра громади. Але, чи ми належно оцінюємо їхню працю і шануємо їх? Здебільшого оцінка така залежить від особистого наставлення до них. У кожній праці, чи то для себе, чи для суспільства можуть бути помилки й недотягнення. Це можуть бути несуттєві дрібниці. Але із особистого наставлення до громадського діяча або ж із заздрости до його доброї слави, ми критикуючи його, навмисне наголошуємо оті дрібниці, роздуваємо їх, приписуємо їм особливу вагу, а в той же час про досягнення, про позитиви ані слова. Це може впливати на масу, якщо вона не є зріла, і замість подяки і заслуженої пошани,

такий громадський діяч має огірчення і розчарування. Ось така критика, що виходить із егоїстичних міркувань, а не з мотивів громадського добробуту, теж є показником незрілості і теж руйнує суспільне життя.

Чесні, зрілі громадські робітники не бояться критики. Вони потребують її, але потребують критики здорової, будуючої, яка викриває хиби, щоб їх виправити, але одночасно насвітлює й досягнення. Тільки зарозумілі честолюбці бояться здорової критики, ображаються на неї, а особливо на тих, хто посміє їх критикувати. І це говорить тільки про їхню особисту незрілість.

Шановний Читачу! В світлі вищесказаного подумай про себе: Чи ти є зрілим? В чому ти відстаєш? Дозрівання — це є шлях наполегливої безперервної праці над собою, шлях самовдосконалення в 3-х вищевказаних вимірах. Людині природжені великі духовні сили, скриті всередині кожного із нас. Зрілість — це є розвиток цих сил до можливої повноти.

Також подумай про стан нашого суспільного життя. Чи можемо вважати себе зрілим суспільством? Чи відповідальні пости нашого громадського життя посідають зрілі люди?

Істотним завданням усіх нас є глибоко пізнати свою національну суть. Це може дати нам пильне вивчення й розуміння Т. Шевченка, І. Франка, П. Куліша, Л. Українки, Гр. Сковороди, К. Ушинського, М. Грушевського, митрополита В. Липківського й інших. Глибоко зрозуміти самих себе, свій народ — це буде показником національної зрілості. Ми постійно в боротьбі, особливо як нація поневолена. В цій боротьбі зрілість є єдина й найсильніша наша зброя.

ПОМЕР ПАВЛО ТИЧИНА

16 вересня 1967 року на сімдесят сьомому році життя помер видатний український поет, дійсний член Академії Наук УРСР, член-кореспондент Болгарської Академії наук, доктор філологічних наук, лауреат Шевченківської премії Павло Григорович Тичина.

До скарбниці українського мистецтва ввійдуть збірки віршів і поем, написані в ранній період поетової творчості: "Сонячні кларнети", "Замість сонетів і октав", "В космічному оркестрі", "Золотий гомін" та інші.

Починаючи з 30-х років, П. Тичина став на шлях безумовного служіння радянській владі та комуністичній партії.

Крім поезій, книжок, статей і публіцистичних творів Павло Тичина писав книжки для дітей і працював у галузі перекладів з чужих (особливо східних) мов.

Ю. МІЩЕНКО

БАТУРИН – СТОЛИЦЯ УКРАЇНИ

П е р е д м о в а

Історичні відомості про Україну, про боротьбу українського народу за свою самобутність та незалежність є дуже скупі. Не дивуюся, що чужинці дуже мало про нашу історію знають, бо й ми, українці, знаємо не дуже багато.

Є на то дві основні причини:

1) наша бездержавність, в зв'язку з чим, ми до цього часу не можемо організувати своє шкільництво й наукові заклади,

2) опіка "старшого брата"-росіян, який всіма засобами намагається не допустити до того, щоб український народ знав будь-що з своєї історії.

З цією метою не дозволялося вивчати історію України систематично в школах, як це робиться у всіх народів; знищуються при всякій нагоді історичні пам'ятки, архіви, книжки й документи; історія на замовлення спотворюється різними писаками.

Ось приклади. Останніми часами великий розголос мала справа злонависного підпалу українських архівів в книгозбірні Академії Наук УРСР у Києві. Але мало хто знає, що десь у 1720 році, в часи царювання Петра I-го, у Києво-Печерській Лаврі згоріла велика й найдавніша книгозбірня, зібрана й устаткована великим князем Київським Ярославом Володимировичем. Ця велика книгозбірня була збережена до 1720 року в печерах монастиря від усіх попередніх нападів і руїн, в тому числі й татарської окупації Києва. В ній зберігалися тисячі книг та дорогоцінних манускриптів, всі записи й документи, які відносилися до історії слов'янських народів і подій на всій території слов'янства. Це було в часах, коли уряд царської Росії ліквідував останні залишки самостійності української церкви, для чого вся церковна ієрархія України, на чолі з митрополитом Київським Йосифом Кроковським та архимандритом Києво-Печерської Лаври Якимом Сенютовичем, була викликана до Петербургу. Чи був це нещасливий випадок, чи навмисне знищення? Ясно тільки одне, що таке схоронище документів і книг не відповідало інтересам Московської держави, що перебудовувалась на російську імперію.

Всім відомо, що гробниці царів Російської імперії, аж до царя Олександра 3-го, зберігаються й донині в соборі Петра й Павла в теперішньому Ленінграді. Де ж могили українських гетьманів? Останні могили гетьманів Данила Апостола й Кирила Розумовського знищені в 30-тих роках цього століття. В 1926 році в підвалі церкви м. Седнева (Чернігівщина) були знайдені неушкодженими останки сім'ї полковника Лизогуба, в повному козацькому вбранні свого часу. Все це було вивезено з України й слід за ним пропав.

Це все тільки окремі згадки, таких прикладів можна навести дуже багато.

А ось приклад найновішого часу, як спотворюються українські історичні особистості: в книжці видання 60 р.р. під назвою "Смутное время", якийсь російський "писака" — Н. Задонський описує часи гетьмана Мазепи. В передмові до книжки він попереджує читачів, що все, що написано в книжці є безумовною "історичною" правдою. Яка ця правда, можна, читаючи книжку, бачити з того, що генерального писаря П. Орлика виведено там, як злодюгу, який у Варшаві костел пограбував й двох жінок зарізав. Чи є хоч яка-небудь совість у письменників та видавців, які випускають книжки про минуле України з такими "історичними фактами"?

Але, не зважаючи на це, завдяки невтомній праці наших учених-істориків, ми вже дещо знаємо про нашу історію. Історія Батурина, який був столицею України, є тому прикладом.

1. Заснування й ріст Батурина.

З 1386 року, в часі існування Польсько-Литовсько-Української держави, українською столицею чи, власне, резиденцією українського гетьмана, який керував тоді 4-ма українськими воєвідствами (Волинським, Київським, Брацлавським та Чернігівським) було м. Черкаси на Дніпрі.

19-го квітня 1579 року король об'єднаної держави Баторій видав спеціальний указ, яким відзначалося великий вклад народу українського в справу будівництва й захисту спільної держави. Поряд з різними іншими признаннями й нагородами, король звелів за державні кошти збудувати для потреб українського народу, як його нову столицю (резиденцію гетьмана) місто над річкою Сейм, й наказав назвати його своїм ім'ям. Черкаси залишалися надалі другою столицею, резиденцією наказного чи польового гетьмана. З часом новозбудоване місто, яке ніби мало називатися Баторій, прийняло іншу, схожу назву, яка врешті устійнилася як Б а т у р и н.

Десь у часах з 1580 до 1600 рр. місто було збудоване, але резиденцією українських гетьманів стало воно не скоро. Причиною тому були великі ускладнення між польською й українською сторонами, викликані релігійною нетолеранцією, яку було розпалено після Берестейського собору, що відбувся в 1595 році.

З кінця 16-го століття українських гетьманів на основних українських землях вже не було, вони стали обиратися на Запоріжжі (в 1598 році вибрано Сагайдачного). Богдан Хмельницький, син його Юрко Хмельницький та гетьман Іван Виговський, мали за свою столицю Чигирин, бо Батурин був у сфері польських та московських впливів. Ото ж у ці часи хоч про Батурин згадується мало, а все ж згадується.

Як відомо, в 1604 році поляки з різних міркувань підтримували домагання втікача росіянина Грішки Отреп'єва на московський престол. В

складі польських військ, які допомагали Отреп'єву, були й українські частини, якими, як наказний гетьман, командував полковник Сіверський Іван Заруцький. Українські козаки були в той час дуже огірчені на поляків й мало їм допомагали. Отже під містом Кромі московське військо цілковито розбило польські відділи та був поранений Грішка Отреп'єв. Якби не українські козаки, то він би загинув, але козаки Заруцького врятували його, вивезли з поля бою та привезли до Батурина. В Батурині Отреп'єв лікувався, а по видужанні організовував другий похід на Москву.

В 1633-34 рр. в Батурині на прилюдному місці були виставлені голови страчених у Варшаві українського гетьмана *Павлюги*, обозного *Громича* й осавулів *Побідима*, *Летяги*, *Шкурая* та *Путила*, які були підступним, безчесним способом взяті поляками. Вони були страчені у Варшаві, а голови їхні возили й виставляли на показ по всій Україні для застрашення людности.

В 1672 році в Батурині ховали з великими військовими й церковними почестями гетьмана (вже тільки Лівобережного) Дем'яна Многогрішного. Він помер від поранень, які дістав в боях з татарами й військом гетьмана Дорошенка. В тому ж 1672 році на місце Многогрішного був обраний на Лівобережне гетьманство *Іван Самойлович*, який був до того генеральним обозним. Гетьман Самойлович урядовав уже в Батурині.

Гетьман *Іван Мазепа*, який був обраний в 1607 році, вже з самого початку урядовав у Батурині.

Ще за гетьмана Самойловича, а потім і за гетьмана Мазепи, Батурин значно розбудовано, зокрема як військову твердиню. Цю фортецю постійно удосконалювали. Ще гетьман Самойлович запросив до Батурина *Адама Зерніка*, німця, військового інженера й одноразово вченого теолога, який накреслив план міста й оборонних його споруд і почав розбудовувати фортецю. Цікава доля цього німця: він народився в Кенігсбергу, вивчив інженерську справу в Кенігсбергу та Єні, поширював свої знання у військовій інженерії і одноразово вивчав теологію в Оксфорді, Лондоні й Парижі, подорожував по Італії та по інших країнах. З 1680 року він перебував на Україні, спочатку в Чернігові, а потім у Батурині. Згодом прийняв православне чернецтво й помер у Батуринському монастирі.

В часах урядування гетьмана Мазепи Батурин вже був великим адміністративним центром. Тут був палац гетьмана, а біля нього різні службові приміщення. Було також багато приміщень для схоронення різного роду державного майна й стратегічних припасів, садиб і будівель членів гетьманського уряду та його оточення. Згідно з Коломацькою умовою 1687 року, в Батурині постійно перебував московський стрілецький полк, а в окремі роки таких полків бувало аж три. Між іншим, дивним збігом обставин, першим командиром московського стрілецького полку був московський полковник і стольник Борис Батурин.

Невідомо, якого розміру був гетьманський палац, але в ньому, крім усього іншого, що нале-

**Крупницько-Батуринський монастир. XVII ст.
Малюнок - реконструкція К. Попяло.**

жить до палацу, містилися також книгозбірня та музеї. Там був музей зброї з усього світу, збираний Мазепою довгі роки. За оцінкою французького дипломата Жана Балюза цей музей був найкращий з усіх такого роду збірок, які йому довелося коли небудь бачити. У дворці ж був приміщений генеральний український скарб і всі архівні цінності уряду.

Недалеко від Батурина, але в його комплексі, знаходився чоловічий Крупницько-Батуринський монастир. Оскільки він був відокремлений, він мав свою огорожу і свої укріплення.

За останніми відомостями з України, вдалося знайти також і другу резиденцію (загородню) гетьмана Мазепи, яка звалася хутір Поросючка. Вона, ця резиденція, містилася в Поросюцькому лісі недалеко від сучасної залізничної станції Бахмач. Це були будівлі на штучно зробленому острові на річці Бахмач. Цілковито можливо, що всі таємні наради відбувалися і всі таємні документи переховувалися саме в цій резиденції. Можливо також, що тут же якийсь час переховувалася й донька ген. судді В. Кочубея — Мотря, після того, як вона втекла з батьківського дому. З цього комплексу до нашого часу нічого не збереглося, є тільки сліди його.

В 1692 році в Батурині відбулася ще одна визначна подія: 7-го жовтня, на одній з площ міста, був прилюдно страчений чернець Крупницько-Батуринського монастиря Семен Гродський за участь у змові проти гетьмана. Він був посланий ворогами гетьмана з підробленими листами, ніби від гетьмана до однієї особи з опозиційних до тогочасного польського уряду кіл, був арештований польським урядом і виданий московському урядові, а цей останній видав його на розправу гетьманові Мазепі.

Так дожив Батурин до 1708 року, в якому сталися події, що на довгі роки перервали його життя.

2. Зруйнування Батурина

Як відомо, гетьман Іван Мазепа довгі роки у великій таємниці підготовлював відокремлення України від Москви. Останніми часами він вів таку політику, розраховуючи на допомогу з бо-

ку великого державного мужа і полководця того часу — шведського короля Карла XII-го.

Заскочений швидкими й нежданними подіями, гетьман Мазепа 24-го жовтня 1708 року змушений був з поспіхом покинути Батурин і, переправившись через Десну, з'єднатися з військом і штабом шведського короля. З ним виїхали також майже весь уряд і значна частина штабу полковників. Покидаючи Батурин й передбачаючи напад на нього московського війська, гетьман доручив його оборону таким особам: загальну — (як начальникові залоги) полковникові сердюцькому *Дмитрові Чечелеві*,

артилерійську оборону — Генеральному осавулові *Фрідріхові Кенігсекові* (німецький фахівець, який був на службі в українському війську) коменданта міста.

Залога міста, яка мала його охороняти, складалася з окремих частин 4-х сердюцьких полків і 3-х козацьких полків, разом десь біля 3.000 чоловік.

Коли цар Петро I, який був в той час біля Новгород-Сіверського, дізнався про перехід гетьмана Мазепа на бік шведів, він наказав головному командувачеві московського війська Меншікову негайно взяти Батурин, де було багато артилерії і амуніції. Меншіков та безпосередній командувач частини військ князь Голіцин негайно вирушили до Батурина, і вже 30-го жовтня московське військо, що нараховувало до 10.000 салдат стояло перед укріпленнями міста.

Укріплення Батурина не були неприступними. На той час вони в більшості були вже 25-30 років старі, хоч і були регулярно ремонтвані. Краще інших частин міста була укріплена дільниця, яка звалася Гончарівкою, де був гетьманський палац. Є багато свідчень про загальну воєнну слабкість цих укріплень, та й сам Мазепа це стверджував.

Меншіков напочатку намагався обіцянками й погрозами обійтися без бою, але оборонці міста в особах полковника Чечеля та сотника Нестеренка категорично заявили, що міста вони не здадуть. Отже 1-го листопада вранці розпочалися воєнні дії. Цілий день страшної січи на валах міста нічого москвинам не дав, батуринці не здавалися. Пізно ввечері московські війська відійшли

за річку Сейм, щоб готуватися до нового наступу.

Але тут сталася зрада. Полковник Прилуцького полку Дмитро Горленко виїхав з гетьманом, а командиром тих частин його полку, які були в складі залоги Батурина, був полковий обозний *Іван Ніс*. Після цілоденної оборони, Ніс, повівши "носом по вітру", вирішив стати на шлях зради. Він вислав до штабу московських військ сотника полку *Соломаху* з повідомленням про готовність Прилуцького полку пропустити московське військо на бороненому цим полком відтинку. Через це московське військо зараз же поновило свій наступ, і о 2-й годині вночі проти 2-го листопада вдерлося в Батурин.

Неможливо описати, що сталося в Батурині тієї ночі.

Т. Г. Шевченко в своїй містерії "Великий льох" згадує про це такими словами:

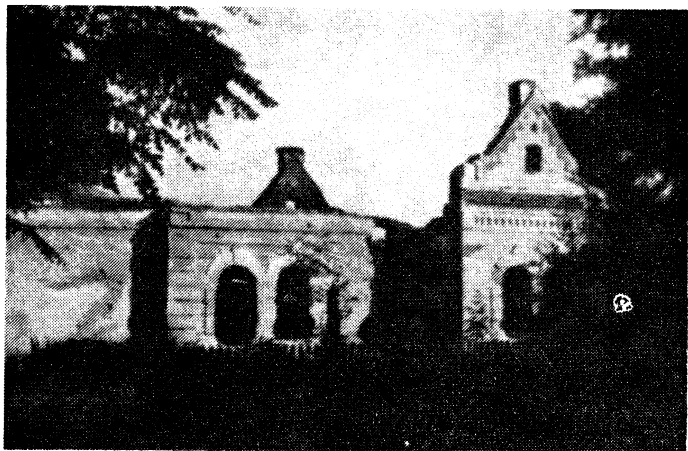
"Як Батурин славний
Москва вночі запалила
Чечеля убила
І старого і малого
В Сейму потопила..."

але насправді тут прийшло пекло на землю.

Маючи наказ царя Петра, який звелів спалити місто й вигубити всіх його мешканців (за те, що ті боронилися) Меншіков, цей жорстокий сатрап, ретельно виконав цей наказ. Всі, кого застали в місті, були поколоті й порубані, або згоріли чи подушилися в огні й диму, бо все було полито розплавленою сіркою і все горіло. Ті, хто якось вирвалися з міста і пробували тікати за Сейм, топилися в ньому, бо лід на річці був ще тонкий і провалювався. Місто з усіма його будівлями й тим що знаходилося в них, було майже повністю знищене. Все, що встиг і зміг, Меншіков забрав з собою, зокрема військові запаси, державні клейноди та архіви. Забрав також і всю артилерію, яка рухалася, решту ж важких гармат знищено.

Оборонці Батурина полковник Дмитро Чечель, генеральний осавул Фрідріх Кенігсек та сотник Дмитро Нестеренко були пораненими, їх забрали в полон і вивезли з армією Меншікова в Глухів. Не зважаючи на тяжке поранення, полковник Чечель подорожі недалеко від міста Конотопу, в селі Попівка, втік з-під охорони. Його знайшли тільки завдяки ще одній (своїй же, українській) зраді, двох козаків братів Яценків, які за одержання охоронної грамоти від Меншікова, видали важко пораненого Чечеля. Генеральний осавул Фр. Кенігсек вмер від ран у м. Конотопі. Але всіх їх було таки привезено в Глухів і там прилюдно колесовано, навіть й вже мертвого Кенігсека.

Через тиждень, 8-го листопада, наступаючи з північного заходу, в Батурин ввійшло шведське військо. Приїхав і гетьман Мазепа з своїм штабом та співробітниками. Все, що вони бачили, а також калюжі ще незасохлої крові на вулицях міста, зробило на них жахливе враження. Дивлячись на це все, Мазепа сказав Орликові, що після такого терору, навряд чи хто відважиться чинити опір цареві.

Будинок В. Кочубея в Батурині. XVII ст.

Але зруйнуванням Батурина царський терор не обмежився. Скрізь, куди могла дістатися царська рука, вишукували спільників "зрадника" гетьмана Мазепи. Зокрема в місті Лебедині, (яке знаходиться посередині між м.м. Охтирка та Суми) за наказом царя влаштовано слідчу канцелярію, куди звозили з усієї України запідозрених в нелояльності до царя, головним чином українських старшин, де їх мучили, добиваючись зізнань. Тисячі їх були замучені тут, де найлегшою карою вважалось відрубання голови. Поховані вони були на окремому цвинтарі, яке нарід звав гетьманським.

3. Поновлення Батурина

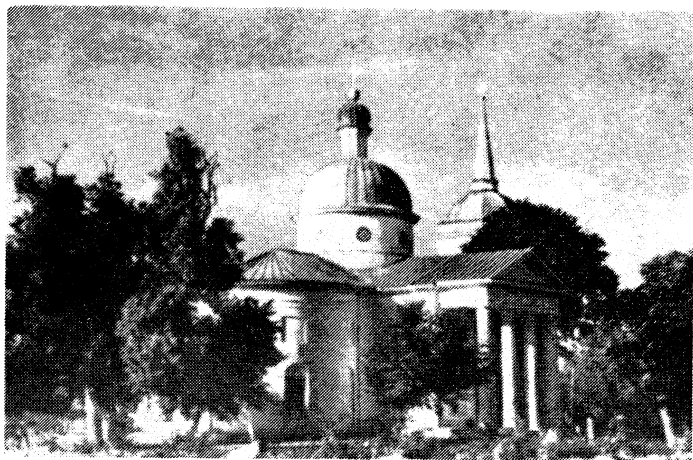
Десь біля 40 років місце, де був Батурин, стояло пустою. Але з бігом часу став він дуже поволи приходити до життя.

Як відомо, донька царя Петра I-го, Єлизавета, яка після смерті свого батька стала царицею російської держави, одружилася з старшим сином козака з с. Лемеші, Козелецького повіту, Грицька Розума — Олексієм. Олексій Розумовський (як він став називатися після одруження), користаючися з своїх великих впливів при царському дворі, забрав з села своїх рідних: матір Наталку, яка стала статсдамою при царському дворі й брата Кирила. (Батько на той час вже помер). Брат Кирило на протязі найближчих років одержав у С.Петербурзі, а також у кращих університетах Західної Європи блискучу на той час освіту. Маючи великий природний дар, він поряд з одержаною освітою, виявив великі здібності у багатьох галузях, і зокрема в справах загальної культури. Він одержав графське звання й у 1747 році був призначений президентом Російської Академії Наук.

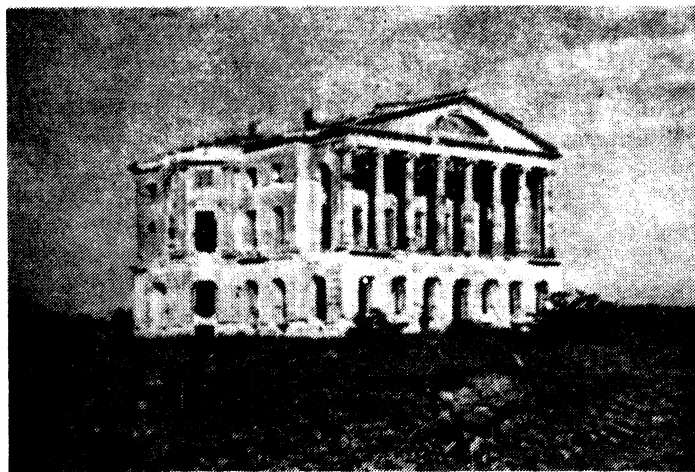
Гетьман Іван Скоропадський, який на наказ царя Петра I-го був обраний у 1708 році, помер у 1722 році. За часів його урядування столицею України було місто Глухів. Після його смерті аж до 1749 року гетьмана на Україні не вибирали й не призначалося. Аж у 1749 році цариця Єлизавета призначила гетьманом України, на той час вже графа Кирила Розумовського, який був останнім, хоч і наказним, українським гетьманом. Гетьман Розумовський, почавши урядувати у Глухові, чи то за власною думкою, чи то за чієюсь порадою вирішив поновити столицю — Батурин. За його задумом, це мав би бути невеликий Петербург. З цією метою він запросив і привіз до Батурина відомих у той час архітекторів — світової слави італійця Рінальді й англійця з походження Чарльза Камерона. Що і як вони плянували, залишилося для нас невідомим, бо з будівництва їхнього чи може лише з архітектурних плянів залишилося лише дві пам'ятки: палац величавої класичної архітектури, розташований на краю Батурина, що зветься Теплівка й церква св. Воскресіння, в якій був похований гетьман Розумовський в 1803 р. Палац та допоміжні службові приміщення при ньому — це величезний комплекс будівель. Своїм класичним фасадом з 8 величезними колонами виходить він

на долину річки Сейма, й видно його вже за багато кілометрів. Допоміжні службові будівлі ховалися у великому парку з великих лип, які були посаджені так, що творили вензель цариці Єлизавети. Після смерті гетьмана Розумовського, цей палац довгий час був занедбаний, але ще у 1911-1913 рр. був реставрований. До 1917 року він ще охоронявся й був у більш-менш доброму стані, також як і всі службові будівлі при ньому, але після революції 1917 року будівлі почали поступово розграбовувати й руйнувати. За останніми відомостями тепер залишився лише самий кістяк палацу, хоч у 1917 році були ще напівцілими допоміжні будівлі й значна частина дерев парку. Як довго зможе ще простояти цей кістяк палацу, сказати важко. В Італії у Венеції, в значно гірших умовах, палаци дожив стоять довгі віки і є привабою для туристів. У нас на Україні навіть найсвіжіші пам'ятки руйнуються, хоч порівняно небагато треба коштів на їх збереження, якщо не для історії, то принаймні для туристичного вжитку.

Церква св. Воскресіння знаходиться в самому центрі Батурина, над долиною Сейма. Це також пам'ятник класичної архітектури. За народнім переказом ця церква була збудована з великої башти, що звалася "Мазепиним стовпом". Ніби за наказом Розумовського ту башту було розібрано і з її цегли побудували церкву. Цілком можливо, що той стовп був залишком великого Батуринського Троїцького собору, зруйнованого і спаленого військом Меншікова в 1708 році. Ще в 1927 році і церква і пам'ятник в церкві над могилою гетьмана були цілими. Пам'ятник являв собою янгола, який стоячи над аналоєм і, схиливши голову, молився над труною гетьмана. Пам'ятник був по-мистецькому зроблений з білого мармуру. Сама домовина з тілом гетьмана була під підлогою церкви. Але десь у червні місяці 1927 року, приїхала якась "комісія", відкрила вже не діючу церкву, розібрала підлогу біля могили і витягла труну гетьмана. В труні разом з рештками тіла гетьмана та його убрання були (як передавали свідки відкриття труни), ще шабля гетьмана, його ордени з дорогоцінними каміннями і срібна скринька з серцем гетьмана, що

Воскресенська церква в Батурині, де похований К. Розумовський. 1803 р.

Палац гетьмана К. Розумовського в Батурині.
Архітектор Ч. Камерон 1799-1803 р.

було пересипане якоюсь сухою речовиною. Можливо було й ще щось, але відомостей про це немає. Все це була забрала комісія разом з труною, і слід за тим пропав. Між іншим, десь у 1930 р. скринька з серцем гетьмана була якийсь час виставлена у Конотопському музеї.

Під час війни 1941-1945 рр. церква була ушкоджена, бо на її дзвіниці червоне військо влаштувало кулеметну заставу, з якої обстрілювали німецькі військові частини, що підходили до Батурина. Німці, відповідаючи з гармат, поцілили у церкву. Але, видно, ушкодження були незначні, бо зараз церква ніби ціла. Зате, як передають, надгробника в церкві над могилою гетьмана вже немає, за цей час він кудись зник.

До 1927 року ще зберігався будинок ген. судії В. Кочубея, який знаходився в центрі Батурина у великому парку. Щоправда, був він вже не таким, як за життя Кочубея, бо його обклали новою цеглою мабуть тому, що стара цегла вивалювалася. Але в часи війни 1941-1945 рр. будинок був зруйнований, і зараз від нього вже нічого не залишилося.

На закінчення згадки про пам'ятки старого Батурина, треба також згадати про Батуринсько-Крупницький монастир. За часів гетьмана Мазепи цей монастир, що знаходився на віддалі 6 км. від Батурина на правому, низькому березі Сейма, був значним і багатим. В Конотопському музеї зберігається поминальна книга монастиря, на першій сторінці якої зображений загальний його вигляд. Це був монастир, але одноразово й кріпость. Збудований у величних формах української національної архітектури, в 1708 році монастир був зруйнований і спалений військами Меншікова, вся людність, яка була в ньому разом з братією монастиря була вигублена. Але за останніми відомостями з України дещо від монастиря ще залишилося. Зокрема в якомусь вигляді збереглася трапезна зала монастиря, в якій ще залишилася кахлева піч з розписаних кахоль доброго кольору й надзвичайного малюнку. В цій залі міститься зараз колгоспне зерносховище.

Батурин зараз — це звичайне українське село,

Олесь ДОРІЧЕНКО

МАРЕВА ПОЛЯ ГОГЕНА

"Із смарагдових просторів та сивих тіней ви-
ходять герої, побачені внутрішнім зором худож-
ника, люди, яких він запитує і що дає назву од-
ному з найбільш відомих його творів, — Звідкіль
ми, хто ми, куди йдемо?"

Ян Томеш, "Поль Гоген".

Бронзовотілість мрійних тайтянок,
сліпучо-жовтий берега лиман,
бузкова ніч і мрій химерних танок...

"Звідкіль ми,

хто ми,

і куди йдемо?"

О радість барв, рожева неосяжність,
скидається життя на дивний сон,
політ надій і проклята вчорашність...

— "Звідкіль ми,

хто ми

і куди йдемо?"

О мрії-мрії! — щастя веселкове.
Тупа жорстокість, вдягнена в закон,
а на душі питання загадкове:

— "Звідкіль ми,

хто ми

і куди йдемо?"

Червоний шлях та білі-білі коні,
самотній вершник скаче вдалину...
Замислився... взяв голову в долоні.

— "Звідкіль ми,

хто ми

і куди йдемо?"

На втому рук упали чорні тіні...

І світ надій зникає у диму...

О, люди, вимріяні серцем на картині, —

— Звідкіль ми,

хто ми

і куди йдемо?"

хоч в ньому й міститься районний центр. Географічне його положення визначається так: на північ від вузлової залізничної станції Бахмач приблизно 20 км. та на північний захід від міста Конотоп приблизно 25 клм.

Через західню околицю Батурина проходить недавно побудоване бетонове шосе Москва-Київ, отже через Сейм перекинутий великий новий залізобетонний міст. Але дуже мало хто з тих, що переїздить повз Батурин знають щось про нього. Історія Батурина свідомо замовчується сучасною владою на Україні, ніхто про нього не згадує.

Якщо ще якийсь час в Україні не буде української влади не формою але змістом, то все що ще залишилося від старої України остаточно зруйнується.

Хай же цей короткий нарис про минуле колишньої столиці України нагадає українській молоді одну з сторінок історії нашої Батьківщини.

17-ий З'їзд ОДУМ-у В США

На оселі ОДУМ-у — "Київ", що розташована в гористій мальовничій місцевості Штату Нью-Йорк, на великий "вікенд" — 2, 3 — 4-го вересня ц. р., панував святковий настрій. Ранком 2-го вересня були підняті прапори, що різнокольоровими барвами маяли і переливались в проміннях сонця. З голосників лунала українська музика і пісня. Ще пару тижнів тому тут чути було голоси і радісний сміх наймолодших одумівців, що розважались і відпочивали в літньому таборі. Сьогодні їх немає, вони роз'їхались по домах, щоб готуватись до нового навчального року, що незабаром розпочнеться. Сьогодні господарями оселі є старші одумівці, що з'їхались на свій, з черги, 17-ий З'їзд.

Милозвучні слова відомої пісні: "Рідна столице, — ти моя весна..." вражають серце, бо нагадують любу Вітчизну, рідний Київ, іменем якого названа одумівська оселя.

Рівно о 3-ій годині дня розпочався З'їзд, який відкрив вступною промовою Голова Головної Управи ОДУМ-у в США — Іван Ємець, а духовий опікун оселі ОДУМ-у о. прот. Іван Савчук прочитав молитву і поблагословив З'їзд та побажав всіляких успіхів. З'їздом керувала президія в складі: д-р Юрій Криволап — голова, інж. Євген Кальман — заст. голови і Гануся Євсєвська та Людмила Ревенко — секретарі. Після затвердження порядку денного та обрання з'їздових комісій, З'їзд заслухав письмові і усні привітання, серед яких було привітання від віцепрезидента УНР в екзилі — проф. Миколи Степаненка, одного з основоположників ОДУМ-у, а тепер почесного одумівця та від "Зарева". Усні привітання склали: д-р Богдан Шабунчак від ОДВУ, Василь Григоренко — від Товариства Одумівських Приятелів, Юрій Нагорний — від ОУРДП, проф. Євген Федоренко — від Академічно-Студійного Т-ва ім. Михайла Грушевського, інж. Іван Павленко — від Головної Виховної Ради ОДУМ-у, К. Степовий — від Головної Управи Т-ва Прихильників УНР, Іван Гладун — від Управи оселі "Київ".

Після привітів З'їзд заслухав змістовну доповідь ред. Миколи Дзябенка на тему: 50 років революційних поривів української молоді — дороговказ для ОДУМ-у.

В запитах і в дискусії по доповіді брали участь: Юрій Криволап, Віктор Кирейко, Г. Черепакха, Л. Чудовський, Вас. Григоренко, І. Павленко, Вол. Григоренко, В. Корсун, Є. Федоренко і І. Ємець. Кожний з дискутантів висловлював свій погляд на заторкнуті в доповіді проблеми; були голоси, що поділяли і були, що не зовсім поділяли думки доповідача.

Другою діловою точкою з'їзду був звіт Центрального Комітету ОДУМ-у. Голова Ц. К. колега М. Француженко не міг прибути на з'їзд і прислав свій звіт в письмовій формі, який зачитав колега Юрій Криволап. По черзі виступали із звітами члени Ц. К., що виконували обов'язки

певних референтур, а саме: Юрій Криволап — референт зовнішніх зв'язків, Іван Павленко — референт юнацтва і голова Виховної Ради ОДУМ-у в США і секретар Ц. К. Леонід Чудовський. Найбільшою і найважливішою ділянкою праці ЦК ОДУМ-у була ділянка, яку очолював, як референт юнацтва і голова Головної Виховної Ради колега Іван Павленко. В цьому році Головна Виховна Рада підготувала і організувала курси виховників для праці у відділах Юного ОДУМ-у і для літнього відпочинково-виховного табору. Курси ці відбулися на оселі "Київ" і тривали протягом тижня. Головним промотором цих курсів був колега інж. Павло Лимаренко, який дарував на цю справу свою літню відпустку і був викладачем кількох предметів. Іншими викладачами на цих курсах були одумівські сеньори — інж. П. Гурський, інж. О. Шевченко і інж. П. Крамаренко; інструкторами практичних вправ були Катерина Ковальчук і Віктор Григоренко. Колега Павленко зазначив, що всі працівники курсів, а особливо керівник цих курсів Павло Лимаренко заслуговують на найбільшу подяку. Колега І. Павленко висловив подяку всім своїм співпрацівникам у Головній Виховній Раді, зокрема інж. І. Піддубному і пані Л. Піддубній, п. Петрові Стокальському і пані Марії Євсєвській.

Після членів ЦК звітували голова і референти Головної Управи ОДУМ-у. Голова Головної Управи І. Ємець подав загальний звіт, а референти по окремих ділянках праці, а саме: організаційний референт — У. Івахненко, референт юнацтва — Є. Кальман, референт спорту — П. Сенько, фінансовий референт — С. Лободенко і референт зовнішніх зв'язків — В. Полишко. Через певні причини не прибув на з'їзд референт преси та інформації Олексій Коновал, але його сумлінна праця всім відома. Він не тільки референт, але й редактор одумівської сторінки в часописі "УВ", що регулярно виходить та автор багатьох цікавих статей на теми одумівського життя і одумівської проблематики. Коли ще урахувати, що колега О. Коновал є членом редакційної колегії журналу "Молода Україна" та турбується за збільшення числа передплатників цього журналу, то його праця заслуговує високої оцінки. Треба сказати, що і всі інші референти працювали з бажанням щось корисне зробити для своєї молодечої організації і їм, як і належало, з'їзд схвалив подяку та уділив абсолюторії.

Не можна не згадати того, що референт юнацтва Є. Кальман організував фестиваль юного ОДУМ-у, на оселі "Київ" та відпочинково-виховний табір, що тривав шість тижнів і в якому перебувало понад 60 дітей. Колега Є. Кальман крім обов'язків референта юнацтва, виконує ще обов'язки Голови Управи оселі "Київ". Про стан оселі він інформував з'їзд тоді, коли номінаційна комісія провадила "переговори" з кандидатами в члени нового складу ЦК і Головної Управи ОДУМ-у. В цей же час тривала дискусія над звіта-

ми членів ЦК і ГУ. Перед голосуванням за кандидатів до нових керівних органів ОДУМ-у, з'їзд заслухав звіт мандатної комісії. Остання вручила мандати делегатам і тоді почалося обговорення кандидатур до нового складу ЦК і Головної Управи ОДУМ-у, що їх подала номінаційна комісія, під головуванням Зої Граур. В наслідок обговорення і явного голосування до складу ЦК ОДУМ-у обрано таких осіб:

Д-р Юрій Криволап — голова, інж. Павло Лимаренко — другий заст. голови, інж. Іван Павленко — референт юнацтва, інж. Олекса Шевченко — референт зовнішніх зв'язків і М. Вірний — секретар.

До складу Головної Управи ОДУМ-у обрано: Володимир Григоренко — голова, Семен Лободенко — заст. голови, Михайло Шульга — секретар, О. Пошиваник — організ. референт, Олексій Коновал — референт преси та інформації, Євген Кальман — референт юнацтва, Валентин Поливко — референт зв'язків, Людмила Ревенко — культ-освітній референт, Петро Сенько — референт фінансів, Вал. Ріжко — референт спорту, П. Івахненко — член управи.

До складу Контрольної Комісії: Іван Ємець — голова, Л. Головаш і В. Корсун — члени.

До складу Товариського Суду обрано: Зоя Граур — голова, Тамара Федоряка і Іван Павленко — члени.

На нарадах З'їзду відзначено найактивніших одумівців та зразкові філії ОДУМ-у в США, що їх рекомендувала Головна Управа.

В 1966 році найактивнішими одумівцями були Зоя Граур і Віктор Корсун, з філії у Філадельфії і їм вручено пропам'ятні металеві жетони.

Також визначено найактивніших одумівців в 1967 році, на основі дотеперішньої їх діяльності, а саме: Людмилу Ревенко та Петра Іващенка з Чикаго.

Найактивнішою філією ОДУМ-у в США визнано філію у Філадельфії. При визначенні найактивнішої філії були ураховані не тільки показники культурно-освітньої праці, наявність гуртків і т. д., але й виконання філіями ухвал Головної Управи і звітності перед Г. У.

Останньою точкою денного порядку З'їзду було схвалення резолюцій і постанов, що їх опрацювала резолюційна комісія під головуванням Леоніда Чудовського.

Перед закінченням З'їзду новообраний голова ЦК ОДУМ-у доктор Юрій Криволап виголосив заключну промову і побажав новообраному керівництву ОДУМ-у успіхів в його праці.

На закінчення З'їзду проспівано український національний гімн.

В. Г.

Резолюції та постанови 17-го З'їзду ОДУМ-у в США

17-ий З'їзд ОДУМ-у в США вітає Президента і Уряд США, та бажає сили і витривалості їм в боротьбі проти комуністичної експансії, а також зміцнення та поширення ідей демократії серед народів світу.

Сердечно вітає Президента УНРеспубліки М. Лівіцького, Голову УНРади Я. Маковецького, Голову ВО А. Фіголя, та всіх членів Державного Центру.

Сердечно вітає Високопреосвященніших Ієрархів, Духівництво і вірних Українських Церков.

Вітає всі українські партії, суспільно-громадські організації та установи, що стоять на платформі Української Народної Республіки.

В ювілей 50-тиріччя Української Національної Революції, вітає всіх живих учасників визвольної боротьби, та клонить голови перед тими, що відійшли у вічність, віддавши життя своє в боротьбі за визволення українського народу.

В 50-ту річницю проголошення Української Народної Республіки, вітає український народ на Батьківщині, та поза її межами, за непохитну стійкість і витривалість проти московсько-комуністичного імперіалізму.

Вітає Ієрархів Української Православної Церкви, Блаженнішого Владику Митрополита Ніканора, Блаженнішого Владику Митрополита Іларіона з 85-тиріччям з дня народження, та Бла-

женнішого Владику Митрополита Іоана з 80-ти річчям.

Вітає проф. М. Степаненка, почесного члена і одного з основоположників ОДУМ-у, з обранням його на Віце-президента УНРеспубліки, та бажає йому успіхів на цьому відповідальному становищі.

— — —

17-ий З'їзд ОДУМ-у в США постановляє:

1. Членам новообраної ГУ підготувати, та опрацювати плян праці референтур на каденцію і розіслати їх по філіях та до ЦК.

2. Посилити збірку на оселю ОДУМ, зобов'язує кожную філію стати членом-пайщиком і сплатити принаймні 100 дол. річно.

3. Плекати взаємну пошану серед членів ОДУМ-у та посилити співпрацю з ТОП.

4. Членам ГУ раз на рік відвідати кожную філію та налагодити працю у відсталих філіях. Половину видатків на подорожі мають покрити філії.

5. Всім філіям перевести перепис майна й разом з фінансовим звітом переслати до ГУ.

6. Всім членам ОДУМ-у брати активну участь в громадсько-політичному житті тих організацій, які стоять на платформі Української Національної Ради.

Володимир КОЛОМІЄЦЬ

ВИДИВА НА ДОРОЗІ

(Продовження)

Пісня п'ята

БАНДУРА

Як журно співають, як тонко голосять,
мов тіні степами женуть.
Свинцем засівають, підковами косять,
а шаблями жнуть.

Ой, кругла земля на чотири дороги,
метляються трави-чуби.
Торкаються русих чубів босі ноги,
в землі — черепи.

А воля — тополя... а страчена сила —
в землі... Острияця й Павлюк...
Сіркова могила... й Тараса Трясила...
Лиш обрій — мов лук.

І заполоч долі — все чорна та чорна,
хоч здобрено й кров'ю узір.
Хто вигорне з пилу, хто трави прогорне...
Лиш струн перебір.

...Бандура — бір у бурі.
І стогне щось, і рве...
Поховано в бандурі
ридання вікове.

Не пальці то по струнах,
не переливна гра, —
по жилах по бурунних
бринить снага Дніпра.

Ще форма твоя — гомін,
як повниться майдан
чи як летить в розгоні
відвага молода.

Ти виплеснута степом.
Дзвін шабель, дроб копит...
Порубане і тепле,
в тобі козацтво спить.

Але народ — не гине.
І смерть аж страх бере:
в бандурі — Україна,
що мерла, — та не вмере!

Пісня шоста

КОРЧМА

Крапля себе не пізнає потоком,
камінь себе не відчує храмом.
Тільки потоком зрушить лотоки,
вивершить храм — лиш камінь у камінь.

Люди... одні з них ішли у подвиг.
Інші — у підлість... панами стали.
Звісна історія: браття поти,
поки вітри по кишенях свистали...

Тиснуть сірому срібляники-дуки.
Лицарям руки гнуть за плечима.
Зрада, продажництво... дим ядучий!
В кров нам проник із яких кочів'їв?..

Драгле на службу іде до сили,
ій помага закріпачить вітчизну,
щоб і для себе урвати з м'ясива —
з мертвої волі, що сила загризла.

Духом же горді... що їм зосталось?
Лиш гайдамацтво... Яруги та пущі.
Полум'я щоб лиш гарчало й рвалось
зграєю псів, худих і злющих!

Ох, начаклуєш, пекельне мрево...
Гострі ножі, насталені блиском!
Помста і гнів — діти волі кривні
в чорних очах — обвуглених колісках!

Гей, каптани, кунтуші телячі,
гей, сорочки, пошмаровані дьогтем,
дощик за вами срібно заплаче,
жайвір у небі задзвонить вогко.

Ви, що від шаблі замовлені й кулі,
ви, що з сокирами заручались,
зброя ворожа вам не дошкулить —
зрада дошкулить, що дружбою звалась!

Бачило ж місто, як посіпаки,
покидьки панські в корчмі в Самуїла
хлопця того — коліївця — хапали...
Втік з-за Дніпра, — та ось тут накрили!

То й не осліпли ж міщани цікаві,
з більмами тихих криниць барвінкових,
як волочили його на аркані —
вуглик з пожарищ Залізнякових!..

Буде тих вугликів згашених всюди:
буде на палях... буде в Сибіру...
Дзвони — на сполох... Та чи розбудять?
Зрада опута відвагу щирую...

Кажуть, беруть із одного квіту
бджоли — свій мед, а отруту — гадюки,
Вічно твої, Україно, діти
з тебе глумились... І йшли на муки!!

Пісня сьома

СКОВОРОДА

По Трахтемирівським шляху,
щоб уклонитися козацькій давній славі,
ішов Григорій.
Ген Дніпро, могили...

І дуб, перунами розбитий...
 Шерхло в горлі
 чи то від полину,
 чи від думок.
 Бринінням степу, пахощами рутними
 щось озивалось...
 Україно, ти?
 Він твій мізинець, мамо.
 І — надія...
 Він з посохом довічним пілігрима
 шукає істини,
 а істина — в тобі.
 Підняв за крильце жайвориний трупик
 (гроза була — із градом!)
 і впустив
 на битий шлях.
 За проса сизим плесом
 угледів пастухів коло багаття...
 Пекли картоплю, певно.
 А корови —
 ген попаски по тирсі шелесткій.
 Він підійшов.
 — Сідайте з нами, дядьку! —
 Пірце цибулі, сало — на тарілці лопуха.
 Сини народу? — ні, сини природи,
 ще поки що сини природи...
 Сонце,
 і дощ, і груддя, і та ж сама тирса
 щодня із ними розмовляють,
 та не дух.
 Якщо ж і дух... то лиш хіба принишклий
 старий-старезний український чорт.
 І скільки головажнів солі з'їсти
 ще треба їм...
 І орачам сліпим...
 Присівши на терпкий кожух пастуший,
 Скворода блукав очима
 по кучмах,
 по брудних ногах хлоп'ячих...
 Нараз — почулося? — сопілки звук.
 Він з рук хлоп'ячих попросив сопілку
 і теж підніс до уст.
 А ба! як грає...
 Чи не змінати посох на сопілку?
 Пастуша радість — то чогось і варте,
 Принаймні-бо дорожче, ніж той жезл
 єпископський...
 І жест мов жезл!
 І золота полуда —
 у власть держащих,
 в яничарів доморослих
 із совами —
 над совістю,
 лукавих,
 котрі шанують догму
 і сажаються свободи,
 одну лиш люблячи — свободу на розбій!
 А він... він інший сповідає катехізис.
 Нехай за морем мрія,
 смерть же за плечима,
 не по підошвах судить — по чолі і серцю
 і вірить, що ядучим мухам
 орлів не викусать,
 що, врешті, наймудріший —

хто сіє хліб і хліб той випікає,
 хоч жаль віків наруги й віроломства...
 Отак вже є: обман і суєта,
 звапніла ієрархія,
 лоби перенаїджені —
 і проти них сопілки свіжий голос,
 що від початку аж до смертної печатки...
 Він перейшов чистилище і пекло,
 аби збагнути, значить, голос цей?
 Бо ж, певно, в ньому —
 та душа народу,
 та щира простота, задля якої
 у світ явився він
 з своїм трудом тверезим...
 О пастушата, чисті і наївні,
 ученому — зуміли дати урок,
 самі того не знаючи.
 Буває:
 що не дається мудрому,
 те в дітях,
 у неуках засвітитися...
 Для них же
 його псалми спасенні...
 Й може, вперше
 Григорій думав: весь я ваш, лиш ваш,
 але ж чи зрозумієте мене ви?
 Як донести вам дух високий?
 в стрій який?
 І може, звідки знати, вперше зацеміло
 йому,
 що рідне слово занедбав?
 що словом — дань платив схолястиці?
 що в море
 поринув — і живе... та хвилі мертві...
 понад живим тим морем — хвилі мертві.
 І, певно, захотілося йому
 кастильської ковток, людської...
 — Дядьку,
 хе-хе! заснули... дайте-но сопілку,
 корів пора вже гнати. —
 І Григорій
 знов шляхом Трахтемирівським простує,
 і щось росте із задуму,
 мов з насінини дерево...
 Ген-ген село,
 далекий хрестик церкви вигляда,
 мов щогла корабля,
 а біля нього —
 вітрило хмарки...
 Думає Григорій,
 і плугом думки — незбагненність оре.
 Немов шукає втраченого часу,
 а час же не дзвіниці —
 не стоїть на місці...
 Лиш звук сопілки —
 вічний звук сопілки
 із ним повік —
 благословляє
 не рабовласників,
 не чреовласників
 а серцевласників,
 а сонцевласників!

(Далі буде)

Анатолій ДІМАРОВ

БЛАКИТНА ДИТИНА

(Продовження)

Але не самі тільки веселі пригоди траплялися у моєму житті.

Коли б дорослі знали, як тяжко жити підліткові, скільки неприємностей падає на нього, які прикросці чигають на нього щоразу, вони ставилися б до нас із більшим співчуттям і не так часто хапалися б за ремінь, лозину чи віник.

Спокійнісінько ходять вони будь-якою вулицею, і ніхто не смикне їх за чуба, не заліпить грудкою в спину, не підставить ногу та не повалять у пилюку. А спробували б вони отак хоч раз побитися, коли — шмарклі із носа, сльози з очей, ще й не реви, а то засміють, дражнитимуть до смерті!

Він завжди перестрівав мене, коли я повертався з водою.

За віщо він мене так зненавидів, я й досі не знаю. Нічого йому злого не заподіяв, а от чимось не сподобався й квіт!

Він — це Грицько, менший син глухонімого чоботаря, точнісінька копія батька: такий же довгорукий, кремезний, ті ж близько посажені очі обабіч вузького носа, рябе обличчя. Мав руде волосся і червонуватого відтінку шкіру.

Був він однакового росту зі мною, але набагато сильніший. До того ж зовсім нечутливий до болю. Казали, що до цього привчив своїх дітей німий: не чуючи їхнього крику, випускав із рук лише тоді, коли бачив кров.

Перша моя сутичка з Грицьком сталася ще напровесні: повертаючись од джерела, я ніс воду, а він вискочив з двору та й наплював у відро.

Що мені лишилось робити, як не поставити відра на землю?

— Ти чого?

— А нічого!

— Ти нащо наплював?

— А так... Захотів й плюнути!.. От захочу — ще наплюю!

— Тільки спробуй!

Грицька не злякала моя похмура погроза: він засміявся нахабно і знову чвиркнув у відро.

Зчепившись, ми покотилися в пилюку.

Розборонила нас якась тітка: стягнула за комір Грицька, що, підім'явши мене під себе, духопелив — не жалів кулаків. Я теж одбивався, що було сил, але мені таки перепало набагато більше.

І коли тітка, надававши нам обом запотиличників, загнала Грицька у двір, а мене погнала по воду, я, признаюся, не витримав: заплакав. Ніс в одній руці порожнє відро, а другою витирив очі і все промовляв крізь сльози:

— Почекай!.. Я ще тобі покажу!.. Ти ще матимеш!..

І не стільки боліли мені натовчені боки та розпухла губа, скільки пекла безсила образа!

Відтоді Грицько не минав жодної нагоди зчепитись зі мною. Коли б я не проходив мимо його двору, він завжди вистрибував із-за тину, налітав на мене з кулаками.

Скільки разів котилися мої відра з водою в пилюку! Скільки разів розбороняли нас дядьки і тітки! І скільки разів мені доводилося повертатись по воду!

І — диво дивне: я міг спокійнісінько ходити іншою вулицею. Правда, було б це трохи даліше, але я спекався б ненависного Грицька. Однак якась сила примушувала мене ходити повз двір німого, наражатись раз по раз на бійку.

Край оцим сутичкам, що ставали для мене кошмаром, поклав мій вірний друзяка — Ванько: він разом зі мною став ходити по воду і в перший же день ми одлупцювали Грицька. Правда, і зараз сили наші були майже рівні, але в нас було чотири кулаки, а в Грицька — тільки два. До того ж Ванько особливо не панькався: вибравши слушну хвилину, торохнув щосили відром по голові супротивника!

І хоч Ванькові дісталось потім од тата за пом'яте відро, поле бою лишилось за нами: подряпаний, побитий, Грицько ганебно утік у двір. Вже звідти, з-за тину, кричав нам услід, щоб ми йому не попадалися, та ми навіть не оглядались. Взятись за руки, рушили вулицею, і ніякі війни світу не несли з такою гордістю бойових нагород, як ми — синці та подряпини, здобуті у чеснім бою з супротивником!..

А хіба хоч раз доводилось дорослим повертатись додому з розпанаханою до пупа сорочкою? Іти, як на страту, стуляючи оті дві розідрані половинки докупи — в марній надії, що вони якось самі собою зростуться? Іти й гарячково думати, як пояснити мамі, що конче, прямо таки неминуче треба було здертися на сосну з гладеньким, без будьяких сучків стовбуром, де перші гілки так високо, що й кашкет упаде, коли задерти голову, аби на них тільки глянути? І то тільки глянути, а я мав іздертись, забратися аж на верховіття. Цього вимагала моя хлоп'яча гідність, бо коли б відмовився, товариші мої сказали б, що я — боягуз, і мені проходу не було б!

І я таки видерся — так, що надо мною було тільки небо, а підо мною — гострі верховіття сосен, бо ця, що на неї я виліз, була найвища.

Дув вітер, сосна рівномірно погойдувалась, і я, вчепившись за тонкий стовбур, летів у блакитний простір, мов на велетенській гойдалці, аж дух мені забивало і лячно лоскотало у грудях. А внизу — страшно й глянути! — встромленими у землю сірниками стояли мої друзі з задерними догори головами.

А ти, мамо, замість того, щоб гордитися оцим подвигом сина, починаєш допитуватись, як це я

ухитрився розпанахати навпіл нову-новісіньку сорочку!

— Ну, я поліз на сосну... — починаю жувати слова.

— На сосну?.. Чого ж тебе понесло на оту сосну та ще в новій сорочці?

Тут я уже зовсім втрачаю мову. Відчуваю ж бо: мама все одно не зрозуміє, що нова сорочка і сосна мають між собою найтісніший зв'язок. Коли б я був у старій, заношеній льолі, то, можливо, і не подерся б на сосну.

Тоді мама, втративши надію почути од мене хоч слово, дістає голку й нитки та й тиче мені до рук:

— На, сам зшивай! Сам собі будеш латати, як на тобі все так і горить!

І я, нічого не вдієш, беру голку, нитку та й сідаю кравцювати. Сам не знаю, де взявся отой гострий сучок на гладкому стовбурі. Він наче спеціально виріс, коли я сповзав донизу, і, проткнувши сорочку, дер її від пупа аж до маніжки. То ж я зліз на землю вже з готовою бідою...

Не знаю також, чому дорослих не чіпали собаки, не товкли барани, не хвищали коні. Чи вони, дорослі, знали якесь слово, що кожного разу, цілі та неушкоджені, повертались додому?

Мені ж досить було появитися біля найсумирнішого цюці, як той ставав як скажений. Гавкав, аж вив, піднімався на задні лапи, напинаючи ланцюг, брзикав лютою піною. І, не дай Боже, — зривався! Гнав тоді мене вподовж вулиці, поки я або врятуюсь од нього, злетівши на тин чи на дерево, або він таки зловить мене та й вихопить іззаду отакений шмат штанів! І добре, як тільки штанів, а то, бувало, прихопить і шкіру.

Чому вони мене так ненавиділи? Не чіпав же їх ніколи, хіба що кинеш там грудочкою, намагаючись поцілити межі очі, особливо коли собака солодко дрімає, пригрівшись на сонечку. Або постукаєш палицею по паркану чи, просунувши у дірку, ширяєш туди-сюди, поки з собаки і піна піде.

Чи барани...

Коли б дорослим дісталось хоч раз отак по ребрах, як мені діставалося!

І хіба я винен, що баран отой не чіпав дорослих, а тільки дітей? Кажуть, що то ще змалечку навчили його битися дитляхи: крутили за молоді ще ріжки, закручуючи їх у бублики, буцали лобами, ще й промовляли:

— Баран, баран — буц!

І їх же багато: що пацан — то й лоб, а в барана — один-однісінький. Тож і не дивно, що баран, поки виросте, цілком з глузду з'їде: як побачить хлопця чи дівчину, так і летить, наставивши страшні, загартовані об наші лоби роги!

І я ж його, чесне піонерське, не чіпав, навіть язика йому не показував, а він все одно мене наздогнав та так піддів нижче пояса, що я тільки векнув та й покотився ріллею. І то добре, що потрапив у борозну, а то він мені і ребра потрощив би!

А ти, мамо, замість того, щоб пожаліти, ще й заходила мене лаяти! Бо прийшов я додому —

чорт-чортом. І ніяк не хотіла вірити, що я не чіпав того барана, щоб він здох!

— А чому ж він мене не чіпає? Чому?

Еге, чому! Коли б ти, мамо, буцалась із ним лобом, як він був ще маленьким, то я подивився б, як би ти пройшла повз нього!

Або коні. Як тільки ми появимось біля них, вони й починають витанцювувати та щулити вуха. Так і норовлять хвищнути тебе копитом по зубях!

А що ми їм поганого робимо? Хіба що позичимо з хвоста волосіні для вудочки. Та хіба ж ми винні, що риба найкраще клює, коли гачок прив'язаний саме до такої волосіні? І хіба це справедливо, що пастухи женуть нас кийками од табуна? Женуть та й кричать:

— Гетьте, бісові душі, щоб вам руки-ноги покорчило! Обсмикали коней іззаду, що їм уже нічим і від мух одмахуватись!

Все життя пам'ятатиму один прикрий випадок, чисто психологічного, так би мовити, пляну.

Галина Іванівна була дуже молода і дуже вродлива. Така вродлива, що ми аж завмирили, коли вона заходила до класи. І скільки разів, сама того не відаючи, горіла вона у вогні, тонула в ставку чи у річці — тільки задля того, щоб ми стали її рятівниками! Кожен із нас рятував молоденьку учительку від неминучої смерті, а нас отаких тільки в п'ятому "б" було дев'ятнадцять!

Однак не скидалось на те, що вогонь чи вода підірвали здоров'я Галини Іванівни. Вона цвіла з дня на день і здавалась нам щораз гарнішою.

І як же ми готували її завдання з української мови та літератури! Як намагалися один поперед одного піднести догори руку, щоб Галина Іванівна помітила нас та запитала! Яким дружним "добридень" щоразу зустрічали її, бо і в найпохмурніший день до класи разом з нею наче входило сонце!

І як жалкували, що ми — не дорослі! Щоб отак, як Віктор Михайлович, єдиний ще не одружений серед учителів, запросити Галину Іванівну до клубу — на виставу або кіно — та й сидіти поруч, зриваючи заздрісні погляди сільських парубків.

Одного разу Галина Іванівна задала нам домашню письмову роботу — самостійний твір. Ми мали написати, як помагаємо своїм батькам. Твір той треба було здати за два тижні.

Я довго думав, що маю писати. Мамі я помагав, хоч іноді й не так охоче, як їй хотілося б. Особливо влітку, коли річка аж кричить — кличе до себе купатись, а тут поли осоружну кукурудзу чи підгортай картоплю! Але я не ухилявся від праці, хоч іноді й кривився.

Але мені хотілося написати щось особливе. Щось таке, про що ніхто в нашій класі написати не зможе.

А для цього треба зробити щось незвичайне. Чого я досі ніколи не робив.

Нагода здійснити благородний цей намір випала навіть скорше, аніж я сподівався: маму викликали на дводенну нараду до району, а ми із Сергієм залишилися вдвох на господарстві.

Проводжали маму до залізничної зупинки: через ліс за три кілометри. Стежка спершу бігла поміж соснами, тут іти по ній було важко: гарячий пісок так і пересипався під ногами. Потім стежка звернула наліво, униз, попід вільхи, і наші підшови заплескали по пружкому холоднуватому чорнозему. Поруч, ховаючись у густі папоротеві зарості, біг прозорий струмок. Колись тут протікала справжня річка. Вона починалася за три кілометри, на тому самому місці, де тепер залізничний місток. Там били величезні джерела, але коли проводили залізницю, то їх загатили. Вкинули туди, кажуть, не одну сотню мішків клоччя, ще й привалили зверху величезними брилами, і тепер з-під каміння б'ють тільки маленькі джерельця, даючи початок струмкові.

Вода там така ж смачна, як і в криниці, з якої ми носимо воду. Микола клявся-божився, що на власні очі бачив, як зупинився пасажирський поїзд і пасажири всі до одного висипали з вагонів та й побігли з насипу: пити воду.

А вантажні поїзди, продовжував запевняти Микола, так і зупиняються запросто. Бо всі машиністи знають, яка там смачна вода.

Отож ми йдемо понад струмком, і мама все наказує, звертаючись до мене:

— Ти ж, Толю, дивися, я надіюсь на тебе! У печі стоїть борщ. Коли поїсте, то віднеси в погріб, щоб не закис... А кашу розігрієте та й будете їсти з молоком...

— Та не забувай годувати порося! — вже з вікна кричить мені мама.

Мама поїхала, і ми залишились удвох. Стояли посеред колії і дивилися, як зникають у далині цяцькові вагончики: такі маленькі, як сірникові коробки. Аж не віриться, що у них — люди. І наша мама.

Я дивлюсь і дивлюсь, і мені чомусь хочеться плакати. Сергійко теж часто зблимує світлими віями: от-от розреветься, і тоді я смикаю його за руку, сердито кажу:

— Гаразд, ходім! За витрішки тут грошей не платять!

По дорозі повчаю брата:

— Чув, що мама казала? Щоб ми не бешкетували, не билися, поралися по господарству... Дивись же мені!

Сергійко тільки сопе, чимчикуючи за мною. Хоч він уже в першій клясі, та все ніяк не росте: такий же, як і два роки тому. Однак впертості йому не позичати. Тільки що, як він: "Я сам!" І одпихає мене кулаками!

За це ми найчастіше й заводимось.

Бо я страх не люблю упертих людей!

Хоч — яка він людина? Так, першоклясник, утиральник.

Утиральниками прозвали першоклясників за те, що дуже вже зручно витирати руки об їх стрижені голови! Як забруднив руки, то шукаєш якогось шкета із першої кляси.

Мама, коли я поб'юся з братом, все докоряє:

— Ти ж старший! Будь розумніший — поступись перед ним!

А сама, дивись, ніколи не поступиться!

Пам'ятаю, як брат почав ходити до школи. Боже, що тоді було! Боячись запізнитися, він схоплювався, ще коли було темно, і, не ївши, не пивши, біг до замкненої школи. Сідав на ганок і, скулений, чекав, поки одчинять!

Одного разу його приволокла сторожика. Саме приволокла, бо Сергійко всю дорогу орав ногами і кричав так, наче його різали.

— Маріє Олексіївно, заберіть-но дитину! Сидить під школою, як старчення, ще простудиться!

І що мама з ним тільки не робила! І вмовляла, і біла — не допомогло! Як тільки почне світати, так і рветься до школи.

Отаке золото — мій молодший брат!

Бач, іде, мовчить, удає, немов і не чує. Немов і не до нього я все те кажу!

Але я цього разу не заїду його по потилиці, хоч і треба було б. Я стримаюсь заради мами, у якої всі надії — на мене.

Перший день минув без особливих пригод. Ми пообідали борщем, а кашу вирішили з'їсти увечері. Замість неї я дістав два шматки колотого цукку, твердого, як камінь, і дуже солодкого, і ми влаштували бенкет: випили з отим цукром уприкуску по три кухлі води.

Пили б іще, та більше не лізло. В Сергійка аж очі почервоніли, і коли він устав, то вода булькала у ньому, як у закритій посудині.

Спати полягали пізно: брат не хотів роздягатися, та й мене все тягло до книжки. До того ж трохи лячно було гасити світло і лишатись у темряві.

Вляглися десь аж опівночі. Сергійко поклав біля себе великий кухонний ніж, а я — сокиру.

Другого дня, повернувшись із школи, я вирішив прибрати у хаті. Щоб мама, зайшовши, побачила і змитий стіл, і чистий, дбайливо розставлений посуд, і помиту підлогу. Сергійко, правда, спершу огинався, але коли я йому пригрозив, що розповім мамі й вона не дасть йому гостинця, — погодився.

Я прибирав — брат виносив сміття. Повертаючись до хати, з надією питав:

— Уже?

— Уже, уже! — сердито перекривляв я його. — Тобі б усе ганяти! На ось винеси брудну воду. Та щоб одна нога була там, а друга — тут!

Сергійко взяв відро, неохоче посунув надвір. А я стояв посеред кімнати, і кімната аж сяяла, особливо там, де вже була змита підлога. Лишалось зовсім небагато, всього клаптик, та ще в сінях. Потім я викручу ганчірку, як це завжди робить мама, та й постелю на порозі, щоб не наносити бруду до хати.

Але де ж це Сергій? Чому його так довго немає? Чи не гайнув кудись гратися, кинувши відро? Ну, я ж йому!..

Сердитий вибігаю на ганок, кричу:

— Сергійк-у!.. Сергійк-у!..

Мовчить. Хоч голову даю на відруб, що він мене чує!

— Сергію! — гукаю ще раз, уже й не надіючись, що він обізнеться.

От же вреднючий! Ну, почекай, дай себе лиш спіймати!

Знаходжу брата аж на городі, за сараєм. Ще здалеку бачу його схилену постать: присів навпочіпки, щось робить, а поруч — відро.

Тихенько підходжу. Брат такий заклопотаний, що навіть не помічає. Нагорнув греблю, вилив туди брудну воду, пустив на маленьке озерце листок із калачика — човен. Нахилився і дмухає, ганяючи зелений човник від берега до берега.

— Ти що робиш? — питаю сердито у нього. Брат зводить на мене сяючі очі:

— Озеро...

Тут я вже не витримав! Раз-раз ногою по греблі — ось тобі озеро. Лясь-лясь по потилиці — ось тобі човен! Ще й доброго штурхана під бік: знай, як воду виносити!

Брат із ревом — на мене! Розкриває якнайширше рота, так і цілиться вчепитись зубами у руку.

Це в нього звичка така: кусатися. Раз як ухопив за пальця — мало не відгриз. Добре, що я догадався стукнути кулаком по носі, а то б лишився без пальця!

Схопив я відро та навтіки! А брат женеться за мною і реве:

— Дай укусити!.. А-а, дай укусити!..

Кричить, аж заходитьсь.

Потім затих. Відстав. Я побіг до хати, а він лишився надворі.

Гаразд, обійдусь і без нього. От хай тільки мама приїде, я їй розкажу, як він мені помагав!

Набрав піввідра чистої води, домиваю підлогу. Аж двері грюк — брат удерся до хати! Морда перекошена, в руках — палюга. Я не встиг

і на ноги схопитися, як він — повз мене, та до комода, та — торох по кофейнику!

В мене аж ув очах потемніло, аж руки затіпались, коли я побачив, що він наробив!

Кофейник! Мій улюблений кофейник! Порцелянова посудина, біла, як лебідь, розмальована розкішними, немов щойно зірваними трояндами! Скільки годин просидів я перед ним, змальовуючи оті троянди, скільки вітхи мав я од нього! Коли ж перейшов із четвертої кляси до п'ятої, сяюча мама піднесла його мені в дарунок.

— Назовсім?!

— Назовсім...

І ось лише череп'я валяється на підлозі, і Сергій ще товче його палюгою на борошно!..

До того часу я чомусь думав, що комини викладаються з найміцнішої цегли. Або, принаймні, цегла ота кладеться у два-три ряди, а не ставиться на ребра. Можливо, по інших хатах так комини і складені, тож вони і досі стоять, цілі-цілісенькі, наш же розвалився, мов іграшковий, коли ми розлюченим клубком накопилися на нього.

Після того, як гуркіт ушух, як чорна ядушна хмара попелу, сажі та паленої глини трохи осіла, покриваючи пилом всі речі у хаті, ми, налякані, приголомшені нежданою бідой, розняли руки і подивилися один на одного. Стояли посеред цегли, замурзані, як чорти, і коли б нас оце побачили Ванько або Сонька, вони реготали б до сліз.

Але мені було не до сміху.

Зовсім не до сміху.

Бо про що ж я писатиму у тому самотійному творі?!

(Далі буде)

КРИЛАТІ ВИРАЗИ

Вовк в овечій шкурі

Вираз походить з Євангелія: "Бережіться лжепророків, які приходять до вас в овечій одежі, а всередині є вовками хижи-ми" (Мат. 7, 15).

Вживається для характеристики лицемірної людини, яка під маскою доброчесності приховує злі наміри.

Вогнем і мечем

Вираз походить від афоризму, приписуваного старогрецькому лікареві Гіппократу (460-370 до н. е.): "Чого не лікують ліки, те виліковує залізо, чого не лікує залізо, те виліковує вогонь".

Пізніше (у римських поетів I ст. до н. е.) вислів набув переносного значення: знищувати ворога зброєю і пожежами.

Зараз він означає: безжалісно

знищувати що-небудь, застосовуючи крайні міри насильства.

Геркулес

Геркулес (Геракл) — герой старогрецьких мітів, наділений надзвичайною фізичною силою. Відомі легенди про дванадцять подвигів Геркулеса (очищення Авгієвих стаєнь, здобуття золотих яблук Гесперид, встановлення на краю світу Геркулесових стовпів та ін.).

У переносному вживанні Геркулес — силач, "геркулесове тіло" — міцне, м'язисте тіло, дійти до "геркулесових стовпів" — дійти до краю, "геркулесова праця" — тяжка праця.

Дифірамб

Дифірамб — спочатку урочи-ста хорова пісня на честь бога вина Діоніса (Вакха) в стародавній Греції. Пізніше став літера-

турною формою, близькою до оди і гімна, наприклад дифірамби Піндара і Аріона (VI-V ст. до н. е.). З дифірамбів, які виконував хор, виникла грецька трагедія.

У переносному значенні дифірамб — перебільшена похвала.

Єгипетська робота

Вислів уживається в значенні: виснажуюча, каторжна робота. Походить з біблійного оповідання про дуже важку фізичну працю, яку виконували юдеї, перебуваючи з єгипетському полоні. (Ісход, I, II, 13-14).

У хаті кожного одумівця повинен бути журнал

"МОЛОДА УКРАЇНА"

АРАБСЬКА СКЛЯНКА

Його звали Альфандарі — Абрагам Альфандарі. Це було його справжнє прізвище. Немає причини замовчувати його прізвища, бо про нього я можу сказати тільки добре. Він відвідував мене кожного року по кілька разів і з часом став моїм добрим приятелем.

Він турок — родом із Скутарі в Малій Азії, чувся, однак, у Константинополі так само вдома, як і в Парижі, Марселі, Берліні і багатьох інших містах. Крім своєї рідної мови, він говорив ще по-англійському, по-французькому, по-італійському, по-грецькому і дещо ломано по-німецькому. Кожне друге слово у нього було “parole d'honneur”. Звичайно, людей, що при всякій нагоді випускають з уст своє слово чести, треба берегтися. Але з його parole d'honneur не трапилось, щоб він зломив своє слово чести. В усякому разі щодо мене, то ні.

З великим замилюванням він оповідав про свою дружину і дочку, що в тузі очікували його повороту. Остання, що мала гарне ім'я Ілона, була в той час, коли відбувалася ця маленька історія, заручена і чекала свого весілля. Тому він був дуже заклопотаний, можливо більше через товар, що перевозив на продаж у великій скрині, щоб зібрати домовлений зі своїм майбутнім зятем посаг.

Він продавав арабські, малоазійські і єгипетські історичні знахідки. Звідки властиво він одержував ці речі, я ніколи не міг довідатись. Вихідною точкою його торговельних поїздок був переважно Париж, і я сьогодні припускаю, що мисочки з Родосу, грецькі посудини, танагрійські фігури, арабські склянки він не виконував власноручно, як це звичайно твердив, тільки брав на комісію у головному базарі східного мистецтва в Парижі.

Нехай буде так, як він хоче. Я не маю наміру встрявати в його торговельні таємниці. Речі, які я в нього купував, були завжди справжні, оригінальні, parole d'honneur, може прямо з землі, бо такі, які викликали сумнів, я клав назад у його скриню.

Одного гарного дня, коли весілля його дочки вже було, можна сказати, вирішене, приніс він мені, між іншим, арабську гарної форми склянку, що походила десь з V або VI століття. Вона мала всі ознаки справжності, гарний, безсумнівний ірис, що переливався райдугною, і, що буває великою рідкістю, збереглася бездоганно. До всього того дав мені Альфандарі своє parole d'honneur, що тут справа торкається абсолютно справжньої старої склянки і ні в якому випадку пофальшованої. Вона подобалася мені, і ціна оберталася навколо такої висоти, що уможлиблювала купівлю. Зазначую навмисне “оберталася”, бо ціни у цих переїзних торговців завжди не стійкі. Продавець був надзвичайно здивований, коли я його ціну, не торгуючись, прийняв. Самозрозу-

міло, на суму, яку він мусів взяти, вже заздалегідь був наложений досить великий заробіток, так що я міг би спокійно виторгувати п'яту частину з покупної ціни. Хто купує у проїзних торговців, дає, зрештою, дуже себе ошукати, коли не знаючи їхніх звичок платить вимагану ціну. Отже, я набув склянку за ціну, що відповідала красі і рідкості екземпляра та була передумовою справжності.

Я виставив її з оправданими гордощами на показ в одній з вітрин, де приміщував речі, що впадали в очі глядачам. Новопридбаний екземпляр притягав увагу, в компетентних колах точилися розмови про нього, і незабаром відвідала мене одна пані, якій подобалася склянка і вона мала намір купити її як подарунок своєму зятеві, що в Берліні мав значну збірку старих склянок. А через те, що сама вона не розумілася багато на цих речах, то свою купівлю узалежнила, як це з зрозумілих причин буває, від opinii відомого спеціаліста склянок. Спеціаліст докладно дослідив склянку і не вагаючись дав свій бажаний мені висновок.

Так справу полагоджено, продаж завершено і я благословив у думках приятеля Альфандарі, якому через швидкий оборот цієї небуденної речі я завдячував пристойний заробіток, доки... так, доки по кількох тижнях знову з'явилася в моєму підприємстві знайома вже пані, вийняла зі своєї торбинки загорнутий у мій завивний папір пакунок і подала його мені.

— Тут я принесла назад вашу склянку!

— Вибачте, ласкава пані, це не моя склянка, а ваша, бо ви її купили у мене.

— Так, але купівлю я взалежнила від висновку експерта.

— Цілком правильно, і такий висновок на ваше бажання я вам дав.

— Не заперечую, — почув я, — але пан професор Х відкликав свій висновок, після того, як берлінські спеціалісти відкинули склянку як справжню. Поки я дістану свої гроші назад, даю вам можливість поговорити з професором Х.

Чи пан професор Х зробив помилку? Адже склянка робила враження справжньої. Викарбовані часом стародавні знаки не можна виконати штучно, отже мали б бути підроблені. І невже parole d'honneur мого приятеля Альфандарі також є обманом?

Пан професор Х прийняв мене з висловом великого співчуття. Присуд берлінських колег був уже йому відомий.

— Мушу вам довести, — казав він, поборюючи своє збентеження, — що панове ісламського відділу Берлінського Музею мають якраз зовсім інший порівнювальний матеріал.

— Хочете цим сказати, — запитав я — що ви тепер відмовляєтесь від свого власного висновку?

— Так, якщо ви так хочете висловитись. Я

був би радий, якби ви мені повернули назад мій висновок.

Щоправда, я не віддав його назад, а сам порвав і найближчою дорогою, яка мені попалася, поїхав до своєї покупниці, щоб повернути їй заплачені гроші за сумнівну склянку. Справа була полагоджена. Це значить, вона була полагоджена, але не зовсім — пам'ять про мого приятеля Альфандарі була затьмарена, і моя віра в його parole d'honneur дістала тяжкого удару.

Склянка помандрувала назад у свою вітрину, тільки не на почесне місце посередині полиці і не на окремому підвищенні з червоного оксамиту, щоб посеред інших виставлених мистецьких речей підкреслити своє значення і чудову красу.

Сумнівну склянку не випадало, самозрозуміло, дуже висувати, бо фальсифікації ніхто не виставляє на видне місце, тільки ховає в кутку, де їх не видно. Так сталося і з склянкою.

Вона стояла так на протязі кількох років малопомітною в темному кутику вітрини. Однак я не можу твердити, що вона там стояла цілком непомітною. Швидше навпаки. Кожний колекціонер завжди надіється зробити якусь знахідку, відкриття, і вже обмірковує, якби то відставлені на бік речі, якими він цікавиться, дбайливо перевірити. Так і тут.

Кожний спеціаліст склянок "відкривав" напівзаховану і соромливо набік відставлену на задньому пляні вітрини склянку, щоб із тріумфом винести її на світло. Такі відкриття були на денному порядку.

— Чому ви не пропонуєте мені купити цю склянку? Адже знаєте, що я збираю такі старовинні склянки. Що вона коштує?

— Сто марок.

— Добре, я купую. Прошу гарно її запакувати.

— Пробачте, склянку ви можете мати, але я не можу гарантувати її справжність.

— А чому ні? Ви ж бо не торгуєте сумнівними речами?

— На жаль, так. Я особисто вважаю склянку за справжню, але спеціалісти Берлінського Музею і професор Х, незважаючи на гарні ірис, сумніваються щодо цього. Тому я прошу за неї таку малу ціну. Можете бути певні, що продаючи за таку ціну я маю чималий збиток.

Покупець, знизавши плечима, примістив її знову в кутику і там простояла вона так довго, аж доки один колега з Кельну не відвідав мене і теж не "відкрив" склянку. Зав'язався звичний діалог, що цим разом прийняв незвичний кінець.

— Чи на цей невпевний предмет ви дасте мені ще якусь знижку?

— Гаразд, віддаю вам її за 90 марок, однак без поруки за справжність і вік.

— Згода.

Я був задоволений, що, врешті, вагу удару, хоч і з великою втратою, передав чоловікові. Моя пошана, що я її завжди мав до цього колеги через його чесну поведінку в торгівлі, трохи захиталася, бо я припустив, що він пробуватиме

перепродати склянку як справжній старий екземпляр.

Якже я здивувався, коли покупець, який дуже рідко відвідував мене, вже по восьми днях знову явився і приязно привітався до мене.

— Думаю, — так почав я — що ви прийшли, щоб повернути мені назад склянку. Я ж на рахунку виразно написав, що продаю її без гарантії за справжність. Отже, угода є законна. — Після деякого міркування, я додав:

— Коли ви, незважаючи на це, не хочете мати склянку, я в ім'я Боже приймаю її назад. Не хочу, щоб ви потерпіли на тому.

— Я не можу повернути вам склянку, бо вона вже не є моєю власністю.

— Що ж тоді привело вас до мене після недавніх відвідин і чим можу вас задоволити?

— Чи можу з вами спокійно поговорити?

— Авжеж, ходімо до мого бюро.

Після того, як я попросив його сісти, запропонував чашку кави і сигару, він почав:

— Мені цікаво було б довідатися, де купили ви склянку?

— Ради Бога, хіба є підозра, що вона крадена?

— Зовсім ні, тільки треба припускати, що вона походить з якоїсь збірки, бо такі склянки не блукають окремо в світовій історії, а знаходяться тільки в музеях і в окремих збірках. Отже, я хотів вас запитати, чи збирач, із збірки якого походить склянка, має ще подібні склянки у своїй колекції, які він при певних умовах також продав би.

Parole d'honneur, мурашки пробігли по моєму тілі.

— До біса, невже склянка справжня?

— Найсправжнісінька.

— Звідки знаєте?

— Бо я її як справжню продав.

— Слухайте, ви обдурили покупця. Ви знаєте, що два видатні експерти взяли склянку під сумнів і про це я вам при купівлі говорив.

— Мій покупець знає краще. Він великий знавець старих ісламських склянок. Ваші експерти помилилися. Але я не прийшов, щоб вам це говорити, а тільки дізнатися, чи ви можете придбати ще більше таких склянок. Звичайно, за такий добрий екземпляр я готовий заплатити кілька тисяч марок.

— Гм! у такому разі ви мусіли досить добре заробити на склянці.

— Так, між нами кажучи, це була найкраща торгова операція, яку я будь-коли мав.

Я бачив, що зробив дурницю, бо покладався більше на мудрість інших, ніж на свою власну. Це сердило мене.

Але честь мого приятеля Альфандарі була знову чиста як свіжовимите дзеркало.

Це радувало мене — малий просвіт на майбутнє — parole d'honneur.

З німецької мови переклав

Іван МЕЛЬНИК

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ і ПРАЦІ

АЛЬМАНАХ-ЗБІРНИК ОДУМ-у ВИЙШОВ З ДРУКУ

У видавництві "Молода Україна" вийшов друком Альманах-Збірник ОДУМ-у. Альманах великого формату, (величина "Молодої України") має 228 сторінок. Зредагували його Мар'ян Дальний, Олексій Коновал та Євген Федоренко. Мовну редакцію та оформлення перевів редактор "Молодої України" Микола Гавриш. Тверда обкладинка роботи Олексія Пошиваника. Альманах починається гімном одумівської молоді "Вперед, сини народу", муз. Григорія Китастого, слова Івана Багряного. В ньому поміщено статті про працю ЦК, ГУ ОДУМ-у США і Канади та інших держав, Юного ОДУМ-у, Виховних Рад та Товариства Одумівських Приятелів, преси ОДУМ-у та інше. Одумівський збірник містить матеріали про оселю ОДУМ-у, одумівські зустрічі, відкриття пам'ятників Тараса Шевченка у Вінніпезі та Вашингтоні та участі ОДУМ-у в них. Належне місце присвячене діяльності філіям США і Канади: Чикаго, Філадельфія, Ньюарк, Сиракузи, Клівленд, Гартфорд, Бріджпорт, Баффало, Трентон, Портленд, Нью Брансвік-Сомерсет, Міннеаполіс, Нью Йорк, Детройт, Рочестер, Форт Вейн, Пасейк, Ютика, Торонто, Монреаль, Лондон, Ошава, Гамільтон, Ст. Кетеринс, Вінніпег та Ніагара Фолс. В частині "Одумівський інформатор" поміщені всі марші ОДУМ-у: "Ми об'їхали землю навколо" слова Івана Багряного, а музика Григорія Китастого і до дещо змінених слів музика Миколи Фоменка, "Марш одумівського юнацтва" сл. Яра Славутича, муз. Гр. Китастого. Далі подано біографічні дані з фотами про авторів і композиторів одумівських маршів і гімну: Івана Багряного, Григорія Китастого, Миколи Фоменка, Яра Славутича, Миколи Битинського автора емблеми ОДУМ-у. Далі поміщені дані про "Патрон ОДУМ-у св. Апостола Андрія Перво-

званого апостола України", емблема ОДУМ-у та її опис, прапор, однострій та відзнаки ОДУМ-у. З 1960 року ГУ ОДУМ-у США вручає найактивнішій філії ОДУМ-у США перехідний бюст Симона Петлюри, роботи відомого скульптора Сергія Литвиненка. Фота переходового бюсту та його автора прикрашають альманах. Далі йде організаційна структура ОДУМ-у: правильники та статуті ЦК, ОДУМ-у, ТОП, Головної Виховної Ради, Юного ОДУМ-у, філії, проби Ю ОДУМ-у, світогляд ОДУМ-у та його завдання.

У виховній частині Альманаху поміщено Анни Стойко "Значення ігор і забав та їх практичне застосування", найважливіші події й постаті в історії України: княжа доба, Українська Козацька Держава та Українська Народня Республіка, наша земля, наша культура, столиця — Київ, великий державний герб, тризуб, український державний прапор, національний гімн та історичний календар.

В частині "Наші проблеми" поміщено Петра Шаєнка "Якою має бути наша молодь", Бориса Олександрівна "Молодь і наша дійсність", Юрія Мартиняка "З новим завзяттям в нове п'ятнадцятиліття ОДУМ-у", Юрія Дивнича

"Українська молодь і криза сучасної людини", Мар'яна Дального "За ким піде українська молодь", Ярослава Білінського "Свобода вибору і відповідальний провід" та "ОДУМ між Америкою і Україною", Ісаака Мазепи "Проблеми демократії і еліти в Україні, Дм. С-вій "Демократія й вождівство та завдання молоді", та Миколи Понеділка "Молоді на спогад "Зустріч".

Альманах прикрашають 280 фотографій активних одумівців та груп з праці філій, афоризми, а також вірші Василя Онуфрієнка, Павла Степа, Анатолія Юриняка, Діми та Андрія Легіта.

Над опрацюванням матеріалів до альманаху-збірника працювали Мар'ян Дальний, Олексій Коновал, Євген Федоренко, Василь Пономаренко, Леонід Чудовський, Павло Лимаренко, Василь Коновал, Анатолій Степовий (виготовив ноти), Іван Праско, Іван Павленко, Іван Дубилко, Петро Стокальський, Дмитро Грушецький, Микола Гринь і багато інших.

Альманах-Збірник ОДУМ-у коштує 5 дол. Набути його можна в членів ГУ ОДУМ-у Канади, а в США, висилаючи чек на адресу:

ALEX KONOWAL
811 S. Roosevelt Ave.
Arlington Heights, Ill. 60005

Референтура
преси й інформації ОДУМ-у

1-ий Курс - Табір Виховників Юного ОДУМ-у. Перша зліва: бунчужна Катя Ковальчук. Перший зправа: бунчужний Віктор Григоренко. Одумівська оселя "Київ", США.

Управа філії ОДУМ-у в Чикаго. — Перший ряд зліва: Іван Іващенко, Катя Ковальчук, Микола Скиба (голова), Валя Пошиваник та Оля Косогор. Другий ряд: Олексій Пошиваник, Петро Іващенко, Анатолій Степовий, Андрій Кушнір та Василь Коновал. — Відсутні: Людмила Ревенко, Олена Косогор, Данило Завертайло та Василь Вестеровський.

УКРАЇНЦІ ЕДМОНТОНУ ГІДНО ВІДСВЯТКУВАЛИ 100-РІЧЧЯ КАНАДИ

В днях 26 і 27 ц. р. в Ювілейній Авдиторії українці Едмонтону гідно й успішно відсвяткували 100-річчя Канади. Святкування складалося з двох концертів з відмінними програмами й української виставки, про яку ми скажемо нижче.

Після вступного слова адв. Р. Дзеника, голова місцевого Відділу КУК д-р В. Г. Джанс, президент альбертського університету офіційно відкрив святкування. У своїй промові він підкреслив: "Різні народи здобувають славу в різний спосіб. Одні здобувають славу мечем, а інші наукою й культурою. Мистецтво й культура завжди лишається після одинок і народів і дає надхнення все новим і новим поколінням. Західня Канада є щаслива тим, що має українців знаних зі своєї культури: пісні, танців, вишивок, різьби тощо. Я захоплений виставкою, що її організовано з нагоди 100-річчя Канади, а тепер з нетерпеливістю (було це перед концертом) очікую могутніх співів. Вважаю за великий привілей і честь офіційно відкрити ці святкування 100-річчя Канади, нашої спільної батьківщини".

Слід зазначити, що святкування 100-річчя Канади відбулися під патронатом д-ра Грант Мек Ювен, лйтенант - губернатора Альберти.

Почесними патронами були: Високопреосвященніший Владика Андрей, Архiepіскоп Едмонтону й Західньої Спархії УГПЦ, Преосвященніший Владика Кир Ніл Саварин, Єпископ Едмонтонської Спархії Української Католицької Церкви, ВДостойний П. Грещук, суддя Верховного суду Альберти, Достойний І. Дікур, головний суддя Окружного суду Північної Альберти.

А тепер торкнемося окремих програм святкування 100-річчя Канади.

УКРАЇНСЬКА ЮВІЛЕЙНА ВИСТАВКА

У п'ятницю, 26-го травня, від 7-ої години вечора, а в суботу від першої години дня у виставкових залах Ювілейної Авдиторії відбулася виставка зразків української народної ноші з різних частин України, українських вишивок, писанок, куховарства й печива та українських книжок.

На виставці було показано українську ношу з різних частин України — полтавську, гучульську, буковинську та іншу. По-

казано різні рушники, скатертини, подушки, серветки, закладки і 28 таблиць різного роду стилів вишивання. Кольори, краса і виконання окремих експонатів притягали до себе увагу відвідувачів. Чимало речей було пристосовано до сучасного модерного вжитку, а деякі надаються пристосувати. В цьому відділі було понад дві сотні різних коштовних уміло підібраних експонатів, про які годі докладно описати.

У відділі писанок було виставлено дві сотні експонатів (писанок) з різних околиць України з традиційними старовинними орнаментами, переважно з Гучульщини. Це також був надзвичайно цікавий відділ.

У відділі куховарства й печива було показано традиційні українські столи з відповідними стравами: Великодній стіл, Різдвяний зі святою вечерею, Весільний та Обжинковий стіл.

Ці три відділи були приміщені в одній великій залі. Відвідувачами опікувалися призначені на це особи, що пояснювали кожну групу експонатів. Загальний вигляд цієї виставки був дуже гарний і кожен, хто її оглядав, був захоплений її багатством, зокрема наші земляки.

Належить згадати, що цю частину виставки приготував Жіночий Комітет святкувань 100-річчя Канади під головуванням пані К. Петецької, а мистецьке оформлення виконав п. П. Сембалюк.

Відділ українських книжок містився в окремій просторій залі, і нараховував до тисячі різних книжок — українських або з українською тематикою. Книжки в основному були розміщені епохами, починаючи від Остромирської біблії 1056 року. Тут можна було бачити найдавнішу літературу княжої доби, як от: Збірник Святослава (1076 рік), Галицька Євангелія (1144 рік), Печерський Патерик з 11-го століття та інші. Була тут Острожська Біблія (1581 рік). З нової літератури експоновано твори Ів. Котляревського, Марка Вовчка, Т. Шевченка, О. Федьковича, М. Шашкевича, Л. Українки, Івана Франка. Окремі столи творів історичних, військових та інших. Звертав на себе увагу стіл укра-

З ЖИТТЯ ЛІТНЬОГО ТАБОРУ ЮН. ОДУМ-У "50-ЛІТТЯ УНР" НА ОЗЕРІ СІМКО, КАНАДА

Команда, виховники і заступники

Чота "Крути"

ініки мовами: англійською, французькою, німецькою та іспанською. Був окремий стіл творів громадян Канади українського походження та стіл української преси. В цілому й ця частина виставки була добре організована. Її впорядкував спеціальний підкомітет, головою якого був інж. М. Фляк, а йому значною мірою допомагав д-р В. Гирак та інші.

Вся виставка створювала прекрасне враження у всіх, що її

оглядали, особливо ж подобалась вона нашим землякам.

В суботу від 2-ої години 30 хвилин до 5-ої год. по полудні відбувся чай, який відкрила пані Р. Бовен, редакторка жіночої секції Едмонтонського "Джорнала".

КОНЦЕРТИ У ПРОГРАМІ СВЯТКУВАНЬ

Під час святкувань, як уже було згадано, відбулося два кон-

церти з відмінними програмами. Перший концерт у п'ятницю 26-го травня ввечері, другий — в суботу 27-го травня ввечері в Ювілейній Авдиторії.

Першого вечора програма концерту складалася з двох частин. В першій частині чоловічий хор під диригуванням М. Іваника, виконав три пісні. П'ять пісень виконав жіночий хор "Верховина" — диригент проф. С. Яременко, акомпаньювала М. Дитиняк. Далі мішаний хор під диригуванням Р. Солтикевича виконав ще три пісні. Акомпаньювала хористам П. Линковська.

На вечорі виступила гостя з Міннеаполісу сопрано Оксана Бринь. В першій частині концерту вона виконала три пісні, в другій частині також три, її акомпаньювала Оріся Юрківська. Своім співом Оксана Бринь чарувала слухачів. Гарний, теплий голос співачки, артистичне майстерне виконання і приємна зовнішність зробили її перший виступ на едмонтонській сцені дуже успішним. Другого дня едмонтонський "Джорнал" написав про неї: — "Але, що зробило концерт цей унікальним, це спів Оксани Бринь. В першій частині вона вийшла в традиційному убранні а її голос мав всі ознаки артистки, яка дозріла і цілком опанувала народний репертуар. Він був теплий і чистий, водночас повний чуття, але не сентиментальний, інтимний, і все ж таки поданий з повним відчуттям музики. Пізніше (в другій частині) в формальному строї, вона спізала театральну, і кожна хвилинка давала повну приємність..."

В цьому дописі було тепло згадано за всі концертні точки, які гучно оплескувалися учасниками концерту. В цілому концерт відбувся успішно.

Другий концерт "Пісні й танці України" відбувся в суботу 27-го травня ввечері. Програма концерту складалася також з двох частин. Концерт було започатковано виступом чоловічого хору, диригент Р. Солтикевич, акомпаньюторка П. Линковська. Хор виконав три пісні. Після цього були показані два танці у виконанні танцювальної групи "Чорногора", керівниця І. Гупало та два танці танцювальної

групи СУМК Катедральної Громади св. Івана, керівник М. Куць.

В обох частинах концерту виступав із вокальним сольо гість з Вінніпегу, баритон Ярослав Щур. В першій частині він виконав три пісні й одну додатково на гучні оплески публіки. В другій частині концерту він також виконав три пісні й знову одну додаткову. Акомпанювала йому М. Дитиняк. Це співак з Божої ласки, що має прекрасний голос і подає великі надії. Своім співом він захоплював слухачів і у великій мірі спричинився до того, що концерт був такий вдалий.

Збірний мішаний хор, диригент Р. Солтикевич, акомпаньторка П. Линковська, виконав три пісні, а одну додатково на гучні оплески публіки.

Цього вечора крім Я. Щура особливо відзначився виступ збірного мішаного хору, а також виступ "Шумки", керівник М. Куць, зокрема кінцевий танець.

Взагалі всі концертні точки були дуже успішні.

В суботу по концерті в Інституті св. Івана відбулося спеціальне прийняття для всіх тих, що брали участь в концерті чи підготовці святкування.

На особливу увагу заслуговує мистецьке оформлення програмок і сцени, зокрема емблеми 100-річчя Канади, яка висіла посеред сцени, що було виконано артистом - малярем Вадимом Доброліжем. До речі він був головним керівником у підготовці й переведенні обох концертів.

Належить згадати і те, що на обох концертах поміж двома частинами відбувався показ української народної ноші. Першого вечора пояснення читала М. Мельничук, а другого В. Боцюрків. Акомпаньторкою на обидвох вечорах була Галя Мельничук.

Підготовкою й переведенням святкувань займався спеціальний комітет під головуванням адв. П. І. Лазаровича, що був створе-

ний два роки тому. Також було організовано багато підкомітетів, про окремі з них ми вже згадували. Рекламою займався спеціальний підкомітет під головуванням В. Бартка. Багато осіб віддано працювали, щоб гідно відзначити 100-річчя Канади. Особливо велике признание належить всім активним організаторам і виконавцям програми святкування, зокрема диригентам, співакам, танцюристам і їх керівникам, артистові-маляреві В. Доброліжу, акомпаньторам, учасникам струнної оркестри, проф. Сергію Яременкові та всім, хто організовував виставку. Також велике признание належить українській пресі за безкоштовну інформацію про ці святкування.

Другу частину святкувань намічено відбути в жовтні місяці ц. р. з відповідними концертами та виставкою з відмінними програмами.

К. Т-ко

ТРАДИЦІЯ КЛЕНОВОГО ЛИСТКА В КАНАДІ

Ця традиція давніша, ніж це здається на перший погляд. Визначний історик Бенджамін Султ кілька років тому писав: "Я зважуюсь твердити, що канадці розглядали кленовий листок як свій символ вже в 1700 році, а може й раніше".

Офіційне видання "Квебек Газет", з 1805 р. називало кленовий листок емблемою франко-канадців. Через 30 років Т-во Івана Хрестителя в Монреалі вибрало цей символ за свою відзнаку.

Перші поселенці в Онтаріо і Приморських колоніях шанували клен, як дерево щедрости. Воно давало їм матеріал на будівництво і на паливо, а також рідкісний в той час продукт — цукор; влітку воно давало холодок, а восени своїми кольорами радувало очі людей. Поети описували його красу, а багато перших часописів мали назву "Мейпел Ліф". Патріотичні організації в 1840-50 роках (Канадське

Товариство Льюїстів, Т-во Канадських Уродженців) мали на своїх прапорах кленовий листок.

Проте щойно відвідини Валійського князя в 1860 р. створили нагоду для загального прийняття цієї емблеми. Серед процесії людей, що вітали майбутнього короля Едварда VII в Торонто, була група уродженців Канади з відзнаками у формі кленового листка і з гілками клена в руках. Цим вони відрізнялися від інших національностей — англійців, шкотів та ірландців, які маршували зі своїми відзнаками: трояндою, будяком і конюшиною. На прийняттях на честь князя можна було бачити у пань брошки у формі кленового листка. Князь виконував церемонії відкриття мостів і громадських будинків, вживаючи лопаті скребачок у вигляді кленових листків.

У конфедераційному 1867 році кленовий листок вже був визнаний за канадську емблему. Тоді А. Мюїр написав пісню "Кленовий листок назавжди".

Нові провінції — Онтаріо та Квебек включили цей листок у свої герби. Герб Канади з 1921 року (спрощений у 1957 р.) має три кленові листки в нижній частині щита. Над щитом золотий лев тримає в лапі листок червоного клена. Відзнаки й медалі канадських воєнів відрізнялися від інших відзнак саме кленовим листком, подібно як костюми канадських спортсменів на міжнародних ігрищах. Тепер, у ювілейному році, всюди видно білочервоні прапори з кленовим листком, які мають в оточенні прапорів Століття зі стилізованими кленовими листками.

Врешті Орден Канади — найвище відзначення в країні, встановлене Прем'єром Л. Пірсоном 17 квітня 1967 р., має як свій центральний мотив кленовий листок на медалі, завішений на білочервоній стрічці. Це додає ще один епізод до традиції кленового листка емблеми Канади.

Рут Мекензі

(К. С.)

ЗА 500 РОКІВ ДО КОЛЮМБА?

Придунайське місто Естергом. В кінці другої світової війни воно стало місцем запеклих боїв. Німецьке командування розташувалося тоді поблизу відомого на всю Європу катедрального собору в будинку єпископської резиденції — тут знайшли пізніше безладно розкидані документи багатовікової давнини, середньовічні гравюри і мапи, які німці викинули з єпископського архіву й бібліотеки. Місцевий учитель передав музеологу Гезі Сепешші пакунок мап і документів. Серед них виявилася датована 1599 роком мапа, що влітку 1966 року через збіг зовсім випадкових обставин стала знаною на весь світ.

Коротка передісторія цієї події така: в жовтні 1965 року американський університет Йейл опублікував видану в 1440 році в Берні мапу "Вінлянд", невідомий автор якої за 52 роки до відкриття Колумба показав береги сучасної Канади й Північної Америки. Він користувався даними середньовічних арабських картографів і тими легендами, що їх зберегли старо-скандинавська поезія і численні саги про морські подорожі вікінгів (варягів) десятого століття, про відкриття Маркланду, Геллулянду, Різелянду та Вінлянду (так називали частини американського берега), про життя і страшну погибель поселень, заснованих там Червоним Еріком, Ляйфом Еріксоном, Бьярні Герьюлфсоном і другими ватажками вікінгів. Події тих бурхливих часів перетворилися на легенди точнісінько так, як і в Гомеровій поезії Троянська війна і мандри Одисея; історичне тло розчинилося, і пам'ять про далекі відкриті береги збереглась лише у героїчних казкових поемах.

Мапа Йейльського університету не дає відповіді на питання, де були поселення вікінгів у X віці, сліди яких вже з 1961 року шукав від гирла річки Святого Лаврентія до Ньюфаундленду норвезький професор-археолог Гейге Інґштад. Восени 1965 р. після опублікування йейльської мапи, він на короткий час приїхав до Осло й зустрівся там з перебуваючим в університеті відрадженому до Скандинавії угорським музеологом Гезою Сепешші, який показав йому угорську мапу 1599 року, що стала музейним експонатом. Мапа була виготовлена в XVIII віці в тодішньому угорському університетському місті Надьсомбаті, на північний-захід од Відня, в єзуїтській картографічній майстерні. В цій майстерні, після того як у XVI віці турки захопили більшу частину тогочасної Угорщини, на замовлення Ватикану і Габсбургів копіювалися перші-ліпші доступні рукописи і таємні мапи.

На надьсомбатській мапі докладно показані морські шляхи вікінгів через Гренландію до американських берегів і їхні поселення, що виникли за п'ятсот років до Колумба. Текст на мапі написаний старогерманськими рунічними знаками складає собою історичний опис, який професор Гейге Інґштад попросив у угорського уряду, щоб на його основі продовжувати свою працю розкопування поселень вікінгів.

Незабаром в Угорщині вийде книжка про створення і майже трьохсотлітні мандри цієї мапи. Книжка буде новим вкладом до справи вивчення зв'язків нашої країни з Північною Європою.

Ференц Марон
"Угорські новини"

НА ГРАНІ ФАНТАСТИКИ

Людський організм — це така матеріальна система, в якій всі процеси саморегулюються. Життя людини — свідчення взаємозв'язку живої матерії з навколишнім світом.

А чи можна штучно створити живу матерію з неживої, знаючи, як це відбувалось у природі протягом мільярдів років? Можна! Кібернетика народилася лише півтора десятка років тому, але вже нині завдяки їй бурхливому розвитку ця можливість ясно накреслилася. Наука ще в минулих століттях наближалась до вирішення такої ідеї, хоч про кібернетику ще ніхто й не видав.

Понад двісті років тому видатний французький філософ-мате-

ріяліст лікар Жюльєн Офре Ламетрі в творі "Людина-машина" (яка смілива назва на той час!) доводив, що закони живої і неживої матерії єдині. Живе, на думку цього вченого, відрізняється від неживого значно більшою складністю. Правильно підмітив учений, що психологічні та фізіологічні явища витікають з явищ фізичних і просто механічних. Це значить, що всі процеси в нашому організмі (і травлення, і кровообіг, і робота мозку) відбуваються у відповідності із законами фізики, хімії, математики. Правда, метафізик Ламетрі помилково вважав, що між людиною і машиною існують лише кількісні відмінності, що

людина — всього-на-всього більш складний механізм.

Зворотний зв'язок між живим і неживим дає підстави сказати, що людина — це кібернетична система. Коли, нарешті, буде створено живу речовину з неживої, тоді людина зможе конструювати "розумні" кібернетичні машини вже не тільки з технічних деталей, як нині, а й з живої тканини. Ці розумні витвори людей матимуть розумові і фізичні властивості, потрібні людству в його трудовій діяльності.

Людина сьогодні серйозно замислюється над тим, як на основі кібернетики створити штучне, але справжнє життя, яке самостійно функціонуватиме і розвиватиметься. Є й заперечення проти розв'язання цього грандіозно-

го завдання. Ті, хто заперечує, не хочуть визнати, що людина хоч і є складною матеріальною системою кінцевої складності, тобто обмеженою і тому доступною для імітації. Декому здається ідея створення штучних живих істот принизливою. Але що ж принизливого з тому, що людина для кращого пізнання самої себе (визнаємо, тут ще багато непізаного!) створить істоти, по дібні до себе і в цьому процесі відкриється багато таємниць, насамперед з медицини. Та й штучним істотам в людському суспільстві завжди знайдуться корисні заняття.

Живаючи поняття "людина — кібернетична система", чи не надто грубо ми порівнюємо людину з машиною? Набір деталей із пластмас та металю і такий найтонший, найвищий за організацією продукт природи, як мозок! В одній із своїх статей І. П. Павлов писав: "Система (машина) і людина з усіма її ідеалами, прагненнями і досягненнями — яке, здавалось би, на перший погляд, жахливе дисгармонійне співставлення! Але чи так це?! І сам же відповідав: "Людина є, звичайно, система (гру-

біше кажучи — машина), підкоряється неминучим і єдиним для всієї природи законам, але система в горизонті нашого сучасного наукового бачення єдина по найвищому саморегулюванню".

Виходячи з досліджень кібернетики, можна довести матеріальне походження людини на основі самостійного розвитку (еволюції) природи. Цікавий експеримент з цих питань було проведено під керівництвом академіка В. М. Глушкова в Обчислювальному центрі Академії наук УРСР. Всі умови досліджу були введені в електронну обчислювальну машину у вигляді цифр. Цифри в своїх комбінаціях являли собою умовні "живі структури". Машина показала, як ці структури самі виникали в результаті випадкових об'єднань більш простих структур, а потім уже "прагнули" підтримувати своє існування: "живились" (звичайно, умовно). Відбувався навіть природний відбір, викликаний тим, що різні структури по-різному реагували на навколишні умови. І виживали тільки ті "індивіди", які рухались до "їжі", а не від неї.

Вдосконалення мозку людини, що йде шляхом кількісних змін, але вже не за горами і якісні зміни. Нагромадження знань, небувалий розвиток кібернетичних машин приведе до стрибка, який підніме людину на новий, вищий ступінь. Хіба це не грандіозно, що вже сьогодні електронний мозок починає майже повністю дублювати принципи роботи людського мозку! Немов би цитатою з фантастичної повісті звучать слова професора М. М. Амосова: "Якщо трохи помріяти, уявляється таке: штучний мозок підключається до природного, ще здорового. Якийсь час вони працюють паралельно, і штучний навчається всіх звичок і смаків "свого господаря". Потім живий мозок відключається, і людина продовжує жити з штучним. Якщо до того ж уявити, що до штучного мозку приєднане тіло з протезованими органами, то вийде, що "сама" людина вмирає, вмирає її тіло і навіть мозок, але вона продовжує жити як інтелект, передавши своє "я" штучному мозку.

Це одне з найсміливіших припущень сучасної науки.

ГУМОР

Сила звички

У одного аптекаря у Берліні став псуватися улюблений годинник, що дістався йому з спадщину, і він вирішив показати його знайомому майстрові. Обдивившись механізм годинника, той сказав: "Пружина стала дуже стара, пане аптекарю, і вам слід тепер заводити її двічі на добу". Аптекарь: "Вибачте, два рази до обіду чи після?"

Зі знанням справи

Злодії викрали цінні прилади з метеорологічного інституту у Флоренції. Вранці співробітники інституту виявили записку: "Оскільки прогнози погоди, які сповіщає ваш інститут, уже протягом довгого часу не відповідають дійсності, ми вирішили, що ви все одно не вмієте користуватися приладами, і тому взяли їх".

Шанувальник мистецтва

Спектакль, поставлений в одному з лондонських театрів, був освистаний. Лише один глядач серед обуреної публіки аплодував. "Чому ви аплодуєте? — запитали його. "Я аплодую тому, як свистять".

Серйозна причина

9-річний хлопчик ніяк не міг вивчитись правильно визначати час на годиннику. Мати змусила його розбиратися в часі, пообіцяла подарувати йому ручний годинник. Показавши в присутності молодшої сестри годинник, вона сказала: "Дивись, вона молодша за тебе, але може правильно назвати годину і хвилини".

"З нею все вірно, мамо, — відповів хлопчисько. — Але в мене — інша справа. У мене нема часу, щоб зивчити час по годиннику. Я дуже зайнятий іграми".

УВАГА!

УВАГА!

Чистимо безплатно печі (форнеси) і даємо безплатну ціло-річну обслугову

нашим сталим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте також з нашої БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2.1969

Ціна 40 центів

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

**945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario**

**24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА І**

**Чищення і направа форнесів
безплатна.**

**Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.**

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві позички.
- Асекурує ощадності до 2 тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє урядування.

**ВПИШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ
З ПОСЛУГ**

**У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!
406 Bathurst St., Toronto
Tel.: EM 3-3994**

Цінний подарунок

Мільйонер з Тексасу, повернувшись з поїздки по Франції, радісно повідомив дружину: "До рога, в Парижі я роздобув для тебе безцінного Рубенса". Дру-

**ROCHESTER
FURNITURE
CO. LTD.**

WAREHOUSE STORE

Беликий вибір хатніх меблів:

вітальень, спальень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street

Toronto. Ontario

Telephone: EM 4-1434

жина: "А якої потужности у нього мотор?".

**ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого
покоління**

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВИЙ КООПЕРАТИВІ**

„САМОПОМІЧ“

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

4½% ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

**“КОЖНА СУМА ВКЛАДУ ВРАЗ З УСІМА ФОНДАМИ
МАЄ СВОЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”.**